

BROWN BOOK

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204521

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T816 Accession No. C-363

Author AN

Title The book should be returned on or before the date last marked below

1-153

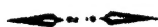

నిశ్చయసానందము

విద్యత్క విజ్ఞాన
ముత్య సుబ్బరాయ నైవర్జమణిచే
రచి యింపబడి,

(శ్రీ) మంత్రేన సత్యనారాయణ రాజగారి
(చేరుకు ముద్రి P. B. ప్రింట్స్ లోను)
సంపూర్ణసహాయమున గ్రంథకర్తగారిచే ముద్రింపబడినది

1958

కమలకుటీర్ ప్రెస్,
చరసాపురం.

(All rights reserved to the author)

మె 1-0-0

పీఠిక.

విద్యత్క-విరత్న శ్రీ ముక్త్య సుబ్బారాయకుగారి నూతనస్మృతి
యగు “నిశ్చేయసానందము” నాంధ్రాధికారిచయముచేయు
భాగ్యము గల్గినందులకు సంతస్థులమున్నాడను. రిసేటి వృత్త్యలం
కారాదులచేతను కథాసంవిధానకౌశలముచేతను, భాషాపాటవము
చేతను పాత్రోపాధిదాతులచేతను, నీకలీజునచేతోమోదకరము,
నున్న శాదృశ్యవర్ణనమునునైస్తవ్యులకావ్యము కవిగారి యితర
కావ్యముల సంపాదయమునేయనుసరించి, వివేకబోధకమై యల
రారుచున్నది. ఈ గ్రంథమున నిస్సాగమైన పద్యము మందున్నకెనను
గానరాదు. ఏదోయొక చమత్కారమో, అంకారమో యుత్కృష్టసీతి
బోధయో మానవప్రకృతి పరిశీలనమో, బాహ్యవ్యక్తిత్వవృత్తనమో,
లోకోక్తియో రచనాప్రాగల్భ్యమోలేని పద్యమిందుగన్నట్లును. లోకో
క్తియు, నీతులు, భావానుకూలభాషాగతులు, శృంగారంకారములు,
అర్థాలంకారములు శ్లేషలుప్రౌఢశిల్పములు, ప్రాసపాటవము పత్ర్యక్ష
రచనావిహ్వనిరోషము వంటి చిత్రికవిశ్వములు కెక్కులందు గన్నట్లు
గలవు. భాషలలితము, ధాన్యునీనవృత్తము నిస్సృజమును.

ఈ కవితఃజని కవితాప్రావీణ్యమునకు జ్యోతి నది. కథాసంవి
ధానకౌశలము, దీని చిహ్నవర్ణనారంభించిన తొలుదొత్త గ్రీకురాణి
యగు శ్రీసెల్డా, నామదిక గోచరమై పదవ మాయమైనది. ఆమెకథ
వని దేశబాంతిముగాగాక విశ్వలి యద్భుతముగు సుఖాంతముగానిది
చిత్రీకరింపబడినది. పులిపాత్రమును తీర్చిదిద్దినయట్లుండి వివేకమును
వెదజల్లుచున్నది.

సతీపతిధర్మములు, రాజధర్మములు, సచివధర్మములు, మానవ
ధర్మములు, ధర్మవిజయము మున్నగునవిందు చక్కగా వెలయింప
బడినవి. ఈ గ్రంథము విద్యార్థులకు భావభాషాభివర్ధకమగుటచే
పార్శ్వగ్రంథముగ నవ్వవిధముల తిగియున్నది. ఇది విద్యార్థులకేకాక
విజ్ఞానపిపాశువులకును విందొనర్చుననుట సుంతయు సతీశయోగి
కానేరదు. చదువుకొలదియు పాఠకులే యిందలి గుణములు గ్రహిం
పనేర్తురుగాన విస్తరభీతిచే నిందువ్రాయవిరమించుచున్నాడను.

జటావల్లభుల పురుషోత్తం M. A.

యోగ్యతాపత్రమ్.

శ్రీమత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యవర్యయమనియ మాధ్య
ష్టాంగ యోగానుష్ఠాన నిష్ఠాగర్హస్థ, తపస్సంపన్న, సకలనిగమాగమసార
హృదయకాండల్యేయ ప్రవర్తక, భక్తకార్యకల్పదుగ్రము, సర్వతంత్ర
స్వతంత్ర పరిమళావనీయ ద్రవిడ దేశాంతర్గత చిత్రానదీతీర లిఖూటా
చలక్షేత్రానివాస, కీదత్తాశ్రేయ మరాధీశ శ్రీసీగ్ధేశ్వర పీఠప్రతిష్ఠాప
నాచార్య శ్రీసుచ్చంకర భగవత్పాద పద్మాసాధిక, శ్రీసూనానంద
స్వామి పర్యాయపద విరాజమాన శ్రీశ్రీశ్రీ శివచిదానంద సరస్వతీ
స్వామినామాజ్ఞానుసారణ శ్రీసీగ్ధేశ్వర పీఠాధిష్ఠితానాం అనేక
భాషాలోచితానాం శ్రీమత్పరమహంసత్యాది సకలవిరుదావళి విరాజ
మానానాం శ్రీశ్రీశ్రీ జగద్గురు విమలానంద భారతీస్వామిచాం
కరకమల సంజాత శ్రీకుర్మాపీఠాధీశ్వర శ్రీశ్రీశ్రీ జగద్గురు శ్రీశ్రీవిక్రమ
రామానంద భారతీస్వామిభిః, అనేకమండల దత్తధర్మోపన్యాస
విరాజమానైః.

పశ్చిమగోదావరీ మండలాంతర్గత ఓరారామచారి వాస్తవ్యస్య
క్రీముత్యచంశదీపక య నుబ్బగాయశక్తణే జ్యోతిషకవిత్వ వేదాంత
శాస్త్రీషు ప్రజ్ఞావిశేషం పండితసమక్షం ప్రత్యక్షీకృత్య మునా నారా
యణస్మరణపూర్వకే ఆశీర్వాదపురస్కరేచ దత్తే ఇమే విరుదే.

(1) దైవజ్ఞుడు (2) విద్యశక్తి పరిత్తు ఇతచ ఇతి శారాయణస్మరణమ్

శ్రీ శ్రీవిక్రమ రామానందభారతీస్వామి

శ్రీసీగ్ధేశ్వర సాధవతి, కుర్తాళము, తిరువల్వేలిజిల్లా

లైఫ్ ప్రెసిడెంటు, శంకరవిద్యాలయము బాపట్ల.

శ్రీరామవంచాయతన బ్రహ్మవిద్యాలయం; అనకాపల్లి.

శ్రీనేదనపేటల్. విజయనగరం; శంకరమఠం. విజయవాడ.

విజ్ఞప్తి

కం. పదితొమ్మిది వందలము

ప్పదియారవ వర్షమందె ప్రభవంబగు ని

య్యది వచ్చెనేటి కచ్చన

కు, దయన్ నెచ్చెలులు హెచ్చుకూరిమిఁ చేరన్.

మ. స్వకృషిన్ వేగముగించినన్ గని తమిఁ బద్యావళి వ్రాయఁజే
యకనిచ్చింపని గణ్యుఁడౌ గిడుగువంశాంబోధి చంద్రుండు జా
నకి రామాఖ్యునికిఁ గృతజ్ఞుఁడనుతిన్ మాన్యాత్మసాయానఁ గా
కిఁక నేసీపదునేను వగ్గములలో నేకావ్యమున్ వ్రాయమిన్.

మ. వశిమా నాకనకిచ్చునాడెఱిని కావ్యంబచ్చనందెచ్చి భ
వ్యశుభోక్తిఁ ననుగారవించిన లనత్వంగూరి వంశాంబురా
శి శరత్కాల నిశాతుమార నిలయున్ శ్రీనారసింహస్వాయున్
దశనిగ్వాస్తయశోవిశాలుగదయఁ బై వంబుకాపాడుతిన్.

కం. స్ఫుటభక్తి నీశువేడెద

సం. కమలకటీర ముద్రణాలయనాథుం

దం. కున సమయామునకు నా

కబ సాయంబైన సఖులనెల్లర బ్రోవఁ.

మ. అనుబంధమ్ముగ వ్రాసి చేర్పఁబడు పత్రాళిన్ గడువేగ ము
చ్చనకుఁ దెచ్చట హెచ్చసాయవడు సంశుద్ధాంతరంగాన బొ
ల్చిన యాకేసరి ముద్రణాలయ విభుఁ శ్రీపైడిమర్యాఖ్య వం
శ్యుని నైశ్వర్యము లిచ్చిబ్రోచుహరి శ్రీసూర్యపకాశాహ్వయుఁ.

గీ. ఎంతజాగరూకతతోడ నేర్పట్టచిన

నచ్చుతప్పులు దొర్లంగ నయ్యెవిందుఁ

దుదినిజేర్చంగఁబడియె వానిదయఁగాంచి

కలుగు శ్రీమకు మమింతురుగార బుధులు!

శా. శ్రీరమ్యమ్ము బుధాభిగమ్యము గుణశ్రీసామ్యమున్ బండితా
 భీరాజన్నిలయమ్మునా చెఱుకుమల్లి గ్రామమందెన్నికన్
 మీరంగల్గిన శ్రీత్రయాస్వయమునన్ జెన్నొండుశ్రీ మన్మథున
 స్సాహోద్యంశమునన్ యశంబుగనఁ బ్రజ్ఞన్ బద్మరాజెంతయున్.

మ. * తివిఖ్యాతి వహించిమించిన ఘనుండౌ పద్మరాజాఖ్యుడౌ
 దృతిసింహా : తియందుఁగాంచె సుతులన్ ద్రేతాగ్నులోయంచుఁగి
 ర్తితిమూర్తిత్రయమో యటంచుజనులార్చిన్ స్తోత్రములే నేయఁగా
 నతుల పార్థివైపులైన మువ్వకన్ పుష్పాతి ప్రభావాఘ్నులన్.

సీ. వీరిలో జ్యేష్ఠుండు వేంకటపతిరాజు
 వికరణ భనియంచుఁ బేరుఁగాంచె
 ధీరుడందు ద్వితీయుడౌ రంగరాజాఖ్యుఁ
 డల్లిదైనిపరుఁడుగా యశముఁ గాంచె
 నమలుడంచుఁదృతీయుడగు దుర్గిరాజాఖ్యుఁ
 డుదకంబులిడి కృష్ణులొనరఁజెంచె
 స్థానిక సంగ్రహిణిని వయించుఁ బ్ర
 సిద్ధకార్యము లెన్నొ చేసి మించె
 నందురంగరాజాఖ్య సామ్యగుణపేటి
 కమల లక్ష్మీనరసమాంబ యందుఁ బాడమె
 ప్రధితరఘురామచింతాపరాయణుండు
 ప్రణుతి సుగుణుండు సన్యసారాయణుండు.

సీ. భూవతిరాజు లక్ష్మీపతిరాజాఖ్య
 చాతయే వాని మాతామహుండు
 వేంకట నరసాఖ్య విశ్వతపిమలగు
 గొడుగ్గయే వాని యమ్మమ్మగారు

వేంకటకృష్ణరాజాంకిత యాచక

త్రాతయవని జ్యేష్ఠమాతులుందు
ప్రధితవేంకటకృష్ణసింహరాజాఖ్య నర్హుణ
మణియెవ్వని ద్యతీయ మాతులుందు
నట్టి సద్గుణవాణు దయానమేతు
భవ్యగుణపూతుక్షత్రియవంశజాతు
నార్హసుర భూజనుతియింతు నమలతేజ
నలఘు తరసత్యనారాయణాఖ్యరాజు.

శా. లేళ్ళోల్లక్షణమండితంబగున బల్ పెన్మెల్లి వంబునన్
ముఖ్యుల్ బండితకీర్తి తాఖ్యురసదీప్తున్ సూర్యనారాయణ
ప్రఖ్యాతోన్నత రాజభంగవుని విద్యతోభితున్ మామగా
విఖ్యాతంగొనె నీమహామహుడుంట్రితాత్ముడై యెంతయున్.

ఉ. మాయురే! నీమి తెల్పనకు, మిరితెనె వంపయోధిపండ్రుడై
శ్రీయతుమాన్ సుగ్రయుతుడు శిష్టునిస్మృతి సద్గుణాభ్యుదయ
న్యాయపథానువర్తియన నెంతయునోస్పృతుడైన సత్యనా
రాయణరాజధిరుని మహత్త్విని సచ్చరిణావశిస్థిని.

మ. బసవిత్రప్రబలాభ్యుదయ్యుగనక్షేపణాత్రాగ్రంబు, సా
గిననున్ శీరః డధిర్మపద్యన, రరణ మిరితె కాంక్షించు, ని
త్యసిరాడంబరజిహ్వై మను నచంతాత్యున్నతేన గ్రాలి, కా
లన. బంచాయితీబోధు బొందువిడకెప్పు- కీరిదన్నాభుగల్.

కం. సిరియును వాణియు నొక్కట
నరలరు భువినన్న వార్త వమ్మ గమిగులన్
సిరినొంది కావ్యేదుడై
కరమరుదుగననరునీ యశండు గుణుడిటన్.

శా. ఆనామ్యాత్ముని లేమ యశ్రీమురాలో నా యశంబాందుల
క్షిప్రీతాఖ్యను దైవభక్తి బలిధక్తిన్ దీనదాసాధుర

తూనక్తి వరదానశక్తి ఘనవిద్యారక్తి యుక్తి మహా
ల్లాసం బేసమయంబునం దెనగి కల్లల్ లేని నచ్చిలయె.

ఉ. ఆయిలు సొచ్చినచ్చువ్రతియాచకుఁ డరియు బందుగుల్ సఖుల్
శ్రీయుతులై న నిర్ధనులు శిష్టు లవంశితులై పఁ గూడ యా
హాయని హాయి నొంగుచు దదర్శిత సత్కృతి గౌరవాదరా
మేయః ధావముల్ గుట్టచిమేగఁ బల్కుదురెల్లకాలమున్.

గీ. ఆనందపతురువురు నఖలనగు
కాళినొకరొకరిని మింశురందుమరియు
కేవలము రామగుణసీమ గీముగోము
ప్రేమనోము నేగురకేమి ష్టేమమలర

కం. మచ్చునకుఁ బొందుననసే
పొచ్చెములేనట్టి సుగుణమూర్తుల గనెనా
యచ్చపుయుగ్మరం ముచ్చట
హెచ్చగ పుట్రునొక పుష్పిల్లరు బొగడన్.

చం. తనయుఁడు రంగరాజు నిలుభిల్లతి నద్విబుఁడౌచు నాంగప
ధ్వనుఁ గొనునాండెబ్బను, నుతామణి సీతయు సేతయైన్వవ
ర్తనుభ యవంశశీర్షులఁ గరముఁదిరంమృధితిమ్మి జేయు వీ
రిని సుఖపంపదాయువులఁ బ్రేమనుఁ బోతురుగాత దేవతల్!

ఉ. ఆశులఘువ్రవర్తనుఁ డుదంచితకీర్తియతుండు సత్యనా
రాయణరాజ రామమమలాత్ముఁడు నేరచియించినట్టి ని
శ్రేయస సచ్చరిత్రమును ప్రేమిడీ నచ్చునఁదెచ్చ మూల్యమ
త్యాయతిలీల నిచ్చుటకు నాస్థనుఁ జూపెనముత్సు కంబునన్.

శా. ఆయుస్సత్వసుఖాయురున్నతులు సమ్యగ్గీలఁ బెంపొందగా
నాయాశాచి నిమస్తదేవతలు ప్రేమానంద పూర్ణాత్ములై
సాయంబౌచుదుగాక వీరలకు సీనద్యంశ జాతాకికే,
గేయంబైన ప్రసిద్ధకార్యతతులఁ డ్రేమంబిడఁ డ్కాస్థులన్.

శా. శ్రీవాణీశ రమేశ శీతనగజాచేతోధవుల్ భూరిధి
 పావీణ్యంబుల నీజగాలవృజియింపన్ బెంపనుంపంగ నే
 భావాతీతుఁడు నిల్చి వాఁడుననేవల్ పొందునాముర్తి నా
 కేవేళన్ విజయోన్నత వృదుడుగా నంతేనిఁ గాపాడుటన్.

శా. శ్రీమద్వివ్యమునీంద్ర సేవితలసచ్చిక్తాశ్రుడున్, నిత్య ని
 ప్రామూండాద్యుడు నామయావగుణ నిస్సంగుండ జుండున్ జగ
 ద్ధాముండయ్యను ధర్మరక్షణకు నిత్యంబున్ బ్రయత్నించు శ్రీ
 రాముండీశ్వరి నల్లకాలమును సంగక్షియనాటన్ గృహన్.

కం. గణనాయకరూపంబున
 గణుతిపగఁ బడుచు నిఘ్నగణ వారణకా
 రణచనుఁజ్చి తగుశిశుచ
 రణమెంచెద నాదు కృషికరమ్ము ఫలింపన్.

చం. అమలినలీల నాదుహృదయాంతర వీరమునందు నీదు ది
 వ్యచుహితహృదమున్ నిలిపి ప్రియితభక్తి నుతించెదన్ భవ
 ద్విగుల కృపార్థదృష్టి నను వేగని నాకులలిన్ స్రవించజే
 యుము సుకవిత్వహారను మహోత్తము లెల్లరు మెచ్చభారతీ!

మ. సరసజ్ఞాన కవిత్వ చూతవిటపీశాభాసితంబై నిరం
 తరమున్ నిస్తుల రామనామ మధురోద్యన్నామ గానంబు నుం
 దరలీలన్ దిశలెల్ల హముగొన దర్దజేయు వాల్మీకి భా
 స్వర సత్కౌకిల నాశ్రయింతు సుకవిత్వంబబ్బ వత్సంతమున్.

కం. వేదవయోనిధులన్నిటి
 మేదురమతిమె మధించి మేలగుసారం
 బాద్యతి కవితల గూర్చిన
 యాదవ్య కళా విలాసు వ్యాసునుతింతున్.

గీ. తక్కురగు సంస్కృత కవీంద్రతతికి మొక్కి
 యాంధ్రకవినేత లెల్లరు నభినుతించి

భవ్యులగు పెద్దలకు భక్తి వందనమిడి
తొలగఁగాకవికాకముల లలివేడి,

కం. లోకంబున సత్కవిజన

లోకోచ్చిష్టముల నేరి లోగాని మను నా

కాకవికాశములను గడు

నాకాక్షింఁచెదను దూరమందున నుండఁ.

చం. గురువులభక్తి గొల్పి కవికుంజరులన్ నుత్తిజేసి దేవతా
స్ఫురదభివాదనంబిడి ప్రిబుద్ధుల నాత్మఁదలంచి ధర్మ వి
స్తరమగునట్టి లీచిగుకర్త రచియింపగ బూనితిన్ సుధీ
పరులు రసమ్రోగిని సముపందగు నాదగు సాహసక్రియన్.

ముత్య సుబ్బారాయుడు.

అభిప్రాయములు.

మ. ఆతిరమ్యమ్ము, లసత్కవిత్వమహిత, మృత్యుద్భుతాపాదిచా
ర్మితివృత్తిమ్ము ప్రశస్త నీతికల నోవ్వృత్తిమ్ముఁ జంచత్క-ళా
న్విత మానందరస్మైక వాసనుగు నీ నిశ్చేయసానంద సత్
కృతి రత్నమ్ము ప్రాప్తిఁజెందు జగతిఁశ్రీసుబ్బరాయాహ్వయా

గీ. మధువిస్కయ సంచారి, మేలుశయ్య
గాధ సూరంగ స్వకపోల కల్పితంబు
బుద్ధిగల యవిధార, నీబుద్ధిమంక
సుజనులకు నెల్ల స్తుత్యంబు సుబ్బరాయ!

శ్రీకవిరత్న కాకర్ల కొండలరాయ శతావధాని.

ఉ. శ్రీయుతముత్య వంశ్యుఁడు రచించిన యారమణీయమైన ని
శ్చేయస కావ్యముఁ జదువఁజేకులు మోదము నీతియబ్బు ధా
రాయుతిమై కివిస్విము విరాజిలుచుండుటఁ బారకాళికెం
డేయెడ నాదరంబొదవదే! బుధులెన్నగ! సుబ్బరాయనిన్!

శీ నాదేశ్వమేధా దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి బందరు

శా. శ్రీమద్వేదశిరః ప్రబోధాభివచ శ్రీభోధనాధుక్యుడై
 ధీమన్ స్తోమఃకు సర్వకర్మవిదుషన్ దీవ్యత్వవత్సాలి స
 ర్వామర్త్యస్తుత భూరిసద్గుణగణోద్యత్ప్రాభవభాజితం
 డై మానీశ్వరుడౌ వశిష్ఠుడతులభ్యాతి స్వైలుంగొందెడున్.

గీ. అతి విమలమైన శాంతశమాదిసుగుణ
 మంఃరీ కర్షిత సకలామర్త్యమర్త్య
 భోగజాలురై యశమును బొందగనిరి
 గీవిశాలమించు మైత్రావరుణులు.

గీ. వేదవేదాంగ వేదాంత వివిధమార్గ
 విమల బోధనవర్తన సుమహిత చరి
 తాఘ్యుడననొప్పి కిడు వెప్పనొంది మిగుల
 నెగడి పొగడునుగాంచె శౌండిన్యమునియు.

శా. ఏగోగ్రుచిల వీరలాదిబుఘులై యేపార నొప్పారు నా
 ర్వాకౌదార్యరమాపునీతిలసత్కౌండిన్య గోత్రంబునన్
 " గున్ ముక్తి సమాఖ్యగ్రాలు నొక వంశంబందు జన్మించె నెం
 తే గోమొందుచు బుల్లయూహ్వయుడు సర్వేశ్వరవత్త్రి గడున్

చ. అల హిమశైలజా మృదుహృదంబుజ నాయక పాదవారిజా
 తలలిత బంధరుండయి పదానిగమాగమ దివ్యపాండితీ
 విలసితుడైన యవ్వమలవిప్రునికీ నరసాంబకున్ మహా
 జ్వలమతు లిద్వరాత్మజాలు సంభవమందిరి దృగ్యగంబునాన్.

చం. విమలవివేకి యవ్వదితవేద్యుడు వేంకటరామసోమయా
 జి మొదటిపుస్త్రుడై యశముజేసొని యజ్ఞముజేసి మించె దా
 నమలమతిన్ ద్వితీయుడు మహత్తర సూన్యతవాగ్విలాసియై
 విమల యశోన్నతిగ నెను వేంకటరామ సమాఖ్యుడెంతయున్.

కం. ఆ వేంకటరామునకును

నా విమలుని వెలది సుబ్బమాంబకు గొడుగు
దేవీత్రయంబనగా
నావిర్భవ మొందిరి మువ్వరాత్మజులలిన్.

గీ. ఛాతకరువులలోన విఖ్యాత దాన
ధర్మములుజేసి మించిన దైవసముడు
మాన్యగుణుడు సుబ్బరాయ మహితకీర్తి
యలమి వేంకటరాముని జేస్తుతుడు.

ఉ. తౌతమునందు స్మార్తమునఁ జక్కనిపాండితిమించి సర్వసూ
క్రీణిమెలంగి క్షీరపురిఁ బ్రగఁగ్రాలిన సుబ్బరాయ వి
ఖ్యాతుని కల్లసోమమము నా నరసాంబయు లక్ష్మీదేవియున్
బూతలు సోదరీమణులు భూరియశః పరిపూర్ణ తెంతయున్.

సీ. “భూసురాన్వయ శుక్తి ముక్తాపలంబు నా
జనియించి యామ్నాయమితి నెల్ల
సాంగార్థముగ దాము చదివి శిష్యాభి
సభ్యావసముచేసి రార్యసభల
కటుకంగన నొక్కకణమైన యధుల
కిడనిచో దివ్యాన్నమిడిరి వీరు
వేంకటరామాఖ్యు వెల న నవ్వకుధాత్రి
వితరిణమ్మన కర్ణు వెరగువరచి

గీ ఆయనకు సుబ్బరాయాఖ్యు డనతరించె
జ్జీ దేవళముల బాగుచేయుటలును
పేదలకు నివాహములు గావించుటలును
చెరకు సాయపడుటలును వీరివేష్క.”

శా. ఆవంక నుకవీంద్రులెందరో తదీయంబౌ చరిత్రంబు పం
భావింపఁ గనియున్ నిగర్వియగు నుబ్బారాయ ధీశాలి నీ
తావామాంగిని సాధ్యగాఁగొని నుపుత్రశ్రేష్ఠులఁ మువ్వరఁ
దావాహ్నిత్రయమట్లుకాంచి ఘనమోదంమెప్పుఁగా వర్ధిలెన్

శా. శ్రౌతస్తార్తములందు వైద్యమున చంచద్ధర్మశాస్త్రంబునన్
జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు బ్రజ్ఞ గడు విజ్ఞుల్ మెచ్చఁగాఁబొంది వి
ఖ్యాతిఁ గాంచెను రామలింగ లసదాఖ్యఁ జ్యేష్ఠుడామువ్వరఁ
జేతోమోదముఁగాఁగ జేగొనితమిఁ శ్రీసుబ్బమాంబానతిఁ.

ఉ. కోరితనెనె నడచి కూరివిఁ బాపపయిఁ బరుండి వే
నూరికిఁబోయివచ్చు నొక యోధునిమాదిరి బంధుమిత్రులఁ
జీరి యొక్కర్కరిఁ గని ప్రసిద్ధములౌ హితముల్ వచించి యే
వారును బలత్కరించకుడు వంతెను దొందకుడంచుఁబల్కి ను
స్థానమనంబుతో నుపనిషత్పరమంబొనరించి ప్రాణముల్
ధీఁలవీడు నీఘను స ధీమహిమోన్నతి ప్రస్తుతిఁ గన్.

కం. ౧ మువ్వరిలో గనిష్ఠుం
౨ మాన్యుడు వేంకటరామయూఖ్యుడు వెలయున్
గామేశ్వరీ సతీయుతుఁ
డామోదకరాంతరంగుడతిథ్యతిఁ ఘనుడున్.

చం. నిజపురి కేబదామడను నిల్వగనై మృతిపెగొనంగ న
క్కజముగ నప్రయత్నముగ గానగనౌ తన దత్తపుత్రులతోఁ
డఁజనుపుమీఱఁబల్కుచు హరాద్విధి, శాంతమమీరఁ దారగో
గ్రజవముతో మృతింగను నఖండపవిత్రుఁడు తన్మహాత్ముడున్.

ఉ. స్థాయదమేయకీర్తియు నవార్యమనస్తద్ధార్మ్యశోభితుం
డాయత లోకికాగ్రినీ నిరంతర తారకనామ చింతనా

మేయ మలిప్రభాసుడును మేదురవర్తనుడైన సూర్య
నారాయణమూర్తి మజ్జనకుడంచన మధ్యముడుత్తమాత్ముడున్

చం. తలగడ ఎత్తు జాలపీట దావుగనుండు మటంచుచిల్చి ని
శ్చలమతి నాయుడిన్ నలను జక్కగ జేరిచి జ్యేష్ఠసోదరుం
డలమిని వేదశిర్షములు నింకొకప్రక్కనుఁ దారకంబు నేఁ
బులుకునునందు స్వస్థిఁగతబంధులఁ జట్టునుజేరినిల్చి గుం
డెలఁయిఁజేయివైచికొని రీచిగ శాంతిమనంబుతోడఁ బ్రో
బ్బలగతిఁ దానుఁ నరకియిఁబల్కి యకుంతితిహాసవక్త్రులై
యలఘునిధిన్ శరీరమును హాయిగ స్వీయకృపాంబునందు ని
స్తులగతివీడు వజ్రనకుఁ గోరపుఁబుణ్యముఁ బ్రస్తుతించెదన్

ఉ. న్యాయపథానువర్తిని యనంతమహిమరదేయనిస్తా
మ్నాయచయుఁ దపోఽధి ననారతివైదికి ధర్మశీల
రేయు సమస్తసద్గుణగర్భు విశిష్టదుష్టు సూర్యనా
రాయణ దీక్షితాహ్వయు ధరామరవంశవర్షిఁ దలచిగన్.

ఉ. వేదసగంబుఁగాగి బృధివీతలమందు సమస్తదిక్కులం
దాదరిగఁగరవాదులు మహత్తుఁడౌ కనకావధానియుఁ
మేదురకీర్తి యుక్తుఁడు నమేయమహోత్తమ ధర్మశార్వదీ
క్షాదర్శితాఘశాలుఁడగు కామయయున్ బిసతంద్రులయితగన్.

సీ. జ్యోతిష భైషజ్య సత్కవిత్వకళాప్తిః
గ్రాలెడి వేంకిటరమణమూర్తి
అతులిత సాంస్కృతవ్యాకరణాది శా
స్త్రముల బోధించిన రామమూర్తి
అతులోపనివచర్చితని హిందీ బ్రజ్ఞ
నలరారు సూర్యనారాయణుండు

ఆస్థానముల భూరియశమందుచున్న సం

గీతశాస్త్రజ్ఞుండు శృష్టమూర్తి

గీ. భ్రాతృలుఁగఁగ్రాలుఁ గల్పాధభట్ట వంశ
దీపమైన కామేశ్వరీదేవి తమ
సాధ్యుఁగాఁగఁ జేకొనుచు మజ్జనకుఁడెలమి
సర్వవిధ సౌఖ్యబాలము లుర్విఁగనియె.

ఉ. ఈశ్వరభక్తివిగ్ గడు నిజేశ్వరభక్తి నిమించి సామ్యగా
విశ్వసితాఖిలార్థగుణపేటిగ మేటిగ సాటివారిలో
తాశ్వరీ కీర్తినిన గనిన సాధ్యుకి నాజనయిల్లినైన కా
మేశ్వరినిన్ మదీయశిత మేదురభక్తిఁ దలంచఁ మ్రొక్కుదున్.

క. వినయముభక్తియురక్తియుఁ బెనగొన బిట్టభినుతించు విమలతరయాశో
ధనులును విజ్ఞానఖనులుఁ ననగాఘన వినుతిఁగన్నయట్టి పితరులన్.

షష్ఠాంతములు.

కం. శ్రీకరునకు ముక్తిపద
శ్రీకరునకు భక్తజన వశీకరునకు మో
దాకరునకు జయకరునకు
శ్రీకాకుత్స్థావ్యయాశ్రీతకరువికిన్

కం. ఖండిత చంద్రాంకధను
గంగునకుద్గండకీర్తి తలిపూర్ణ బ)
హ్మండునకు కాండ కాండో
చంద్రితరిపుమండునకు యశశ్శౌండునకున్.

కం. వృథుల రఘువంశదుగ్ధం
 బుధిపూర్ణ సుధాకరునకు మునివరకథి త
 ప్రధిత చరితా ప్రకరునకు
 బుధనుత కళ్యాణ సుగుణపూతవరునికీ.

కం. వనజోపమ నేత్రునినకును
 వనజభవాద్యఖిల దివిజవారవినుత పా
 వన జీవన ఘనునకు యా
 వస జాతకుగుణభుజంగ పక్షిందునినకున్.

కం. శ్రీరామునకు మునిమనోం
 భోరు హిధామునకు భుక్తిముక్తిప్రద సు
 స్ఫూరిత నామునకు, దనుజ
 వారవిరామునకు భక్తవరకామునకున్

గీ. పాదనీరేజయుగ సమర్పణముగంగఁ
 గడువినయ మొప్పనిపుడు బల్కంగనున్న
 యట్టి నిశ్శ్రేయసానందమనిడి కావ్య
 మునకు గల కథాకృమ మెట్టిదనినఁ గ్రమత.

కవిగారి ఇతరగ్రంథములు

1. భక్తితత్వసుధాలహరి
2. హితైషిని
3. విదుషి (పద్యములలో నవల)

వలయువారు:- ముత్యనుబ్బారాయుడుగారు, పాలకొల్లు
 ప. గో. జిల్లా. అనివ్రాయుడు,

నిశ్చయ సానందము.

ప్రథమాశ్వాసము

కం॥ శ్రీమద్వాణీశరమే
శోమేశ్వరరూపరక్షితోత్తమ విబుధ
స్తోమా సకలౌపనిష్ఠామా!
కఘువంశసోమ! తాపసకామ! 1

కం॥ “శ్రీమంతగానను భాస్వ
ద్ధీమశ్శేవ్యము సమస్తద్వ్యావృతయశ
శ్రీమంతము వైభావిక
భామంబురు సగురు భారతక్షితియెప్పుడ. 2

చం॥ కలుముల కాటవట్టు బుధకాండము చేరెడి రచ్చపట్టు శ్రీ
కలితొలచేరిపంట యధికాగమదాంధుల క్కమంట తొ
లలనకుఁ బూలగండ విమలశ్రీతశోభికి పైడికొండయున్
ఖలత్పరాపాళికి జ్వలనఖండము భారతఖండమెంతయున్. 3

శా॥ కర్మప్రాధవమున్ వివేకము సకల్యంబైన గూర్మార్థిక
ధర్మాత్కృతమగ్నముల్ వెల్పి శాస్త్రోక్తములుల్ చేవనై
తీర్మానించి సమస్తక్షత్రములన్ దెల్పి గడు మించియే
కర్మబివృద్ధు హింగుదేశమిటు వెన్నున్ బట్టి నన్నింటిలోన్. 4

కం॥ శ్రీకృష్ణగూర్చి వేళల

నూనుచు భర్తా బభర్తా మోడకు మని యె

గేనియు బయకుచు గొండ్లకు

కానిపనులు సేతు సేవి కర్ణము పగరిగ! 6

చ॥ అనవరతంబు మృత్యువెనుకై చరియించుచు నుంట్ల బోవు వే
ళను నవపాట నెన్ను గొలందియరాని, భవంబు దుఃఖభా
జనమనియు సతంబెఱుగజాలియు గిట్టవహంకృతికే భనా
ర్జనముచు దుష్టశీతులుగ నొప్పుచు ముక్తు దివేని మాయయో! 6

శ॥ వేషముచూచి నాటకమువేయు నమాడు తడియ వేషసం
హోషము శర నైజపుడరున్ మఱిపొగచుచు నాటకహోషగా
మాషగా ముందు భంగిని తరువ్వకు పొందిత కాదు తన్ను దఁ
డ్వేషము గంగముగ మగచి బేలగనా నకుజేయి మాయయో! 7

గీ॥ వాహంము నెక్కి తన్వైభవముల మఱిగి
దిగవలయు తోట మగచు వెతగుచు బోలి
యేనొ కారణముగ గొన్న యూశక్తి
విషయముల ముగ్ధి తనసత్యవిధము మఱచు! 8

చ॥ ఎటకొ వనంబులందు వసియించెడి కొండలఁ గూర్చికాని, యె
క్కట నొకజాతిఁ గూర్చియు నొకానొక సంఠిఁ గూర్చికాని యీ
స్ఫుటమగు వేదశీర్షకునబోధజనించెనె, యెల్లవారునం
తటను సమస్తకర్మలఁ దద్దయు గాంచగ గాని నిచ్చులు! 9

క॥ లో వెలి దానును నాత్మయై

గా విమలవివేకము మెయిఁ గనుగొని ఘోరము

జావిధిని స్వీయకర్మము

గావించు నసంగు లెనగగా భువి దివియూ!

10

ఉ॥ ఏది సమస్తసత్త్వహిత మిశ్చదగర్భరితోపతంబు నది

చాదిమునుల్ వచింతురొ తనాపనిషత్ప్రతిపాదితాందితా

స్లోదపధంబు వీడికొని స్వాస్థిమనంబులఁ దోచు మార్గమే

యూచి వచించుచున్న నదియుత్తమశూ పథమై ప్రపంచసౌ

భ్యోదయకారి కాగలదొకొ మఱియున్ వెతఁగూర్పుఁ గాని నుం

నే దడ జెందకుండువు నుమీ నిగమాంత విచారశూన్యసం

వాదము లెందుసంస్కరణ పట్లనె తాని సనాతనప్రబో

ధాదులయందు గాని విధియంతటివాడు కడంగియుండినన్

గాదని మొక్కవేళఁ గడుగాసిలి సంస్కరణం బొకండును

త్వాదన జేసి యున్నఁబ్రతిభఁ బ్రకటించి సనాతనంపున

ర్గాదుల నొంచువట్టి యడియూసఁ బ్రచారము నల్పిన్ మహా

భేదమె యెట్టుకుండులుగఁ గేవల మాత్ర విధానయత్నమం

దేదిగ జేయు; మాదిరుల నేటికి దెల్పగ! నెన్నియెన్నిధ

ర్గాదులు చూచుచుండఁగ రయంబుగ మారుచురుంట లేదు! ధీ

భేద మతవ్రతాది బహుభేదము లన్నియు వేదశీర్షసం

చోదిత ముఖ్యసూత్రము లసూయలచే విడనాడి స్వేచ్ఛమై

సోదరులం దొకొనొక రశుభ్రమనంబుల స్వాస్థకాంక్షచే

బోడలపుల్ జనించు చెడుపోకడ లన్నియుఁ బోయి చాతుర్థి
వైదికశాస్త్ర) జాలముల వానిసమర్థనఁ జేయఁజూచుచు
జోగులమం చహంకృతుల శూన్యనివాదములందు ముగ్ధుడు
శేదమె వృద్ధిచేసికొని బిట్టను జెట్టలఁ బట్టఁ జేయుట
గాదె జనించుచుండెడు' నఖండబలంబుల నార్యధర్మముల్
మేదిని నుద్ధరింపు' డికమేయఫలమ్ములుగల్గు శాంతిసం
పాదన కింతకంటెను నుపాయములేదు ధర్మి ధీరతా
సోదరులందు ధూరిసుగుణోన్నతులందు మతప్రచారణ
హృదయనస్కులందు సముదంచిత సంస్కరణాభిలాషులం
దాదగ మొది యివిషయ మాత్మల నిల్పెడినేని భూమి
మోగమె యెల్లెడం గలిగి పూతతరంబగు దేశమన్నిట" //

శా॥ ఈశింకడఁ గర్మపేయముగ నెంతే సూక్తిరావంబు లే
తేరం దత్సరమంగనాస్వనముగాఁ దీర్ఘానముజేసి కా
తారాబం దబలాస్వం బెటులు సంజర్భించె నందంచెతుం
దౌ రాజశృవతంసు డచ్చెరువుతో నావంక వీక్షించుచున్ |

18

గీ॥ బహువిధలతాంతసాగభవత మగుచు

జల్లనగు పిల్ల శెమ్మెర మెల్లవీచ

సత్త్విగుణశోభితానేక సత్త్వతతుల

గనుచు నానైపు నడచె నమ్మచుజవిభుఁడు!

19

మ॥ వనముఁ తాతమూల హరికన్య పాలాశపున్నాగచం॥
దనచూతాదిమహాజభాజనము బ్రోగ్యనైసిద్ధాచిన
జ్ఞన రాకారవిహారపానము చంచల్లనాహారసం
జనితానందవిహంగజీవనము భూజానేండు డీక్షించుచుకా ॥ 20

సీ॥ చిత్రమంబు లేక చిత్రకారులు లేక
నిజరమ్యత నెనంగు నెమలిగములు
జ్ఞానచిత్రన లేక ధ్యానవాసన లేక
యానందమునఁ జిందు హరిణగణము
పీఠసంబులు లేక యే జనంబులు లేక
యత్సహ మొందు ఖగోల్కరంబు
పరివారములు లేక పరిహారములు లేక
యూగోగ్యసంపూర్ణమో తెలములు

గీ॥ పరగు మహనముఁగనె న్యవహరఁ పచట
సహజిర్మూలంచపు సదుకుక్కుట
పరీక్షితమణి మనలరును రచ్చకట్ట
నలఘురరత పోమంతా కాటహట్ట ॥ 21

శా॥ శ్రీరస్వాంతిని చేసె వాక్య తృప్తితో దీహింతుని జేయు నా
కూరిరవ్యాసు మృగేంద్రసంకులమహా ఘోరాటవీమధ్యమం
దారాజన్యంబు కాంచె మోదమున శాంత్యానందవిజ్ఞానసు
స్థాప్రాధివశోభితోఽవసముక చంచల్లకస్థానముకా ॥ 22

కం॥ చాటిన గొట్టలు వేరఁబడు
వోటకు సమీపమునా వొప్పజీ మున్నక
గొట్టలు గొట్టలు తెలు ని
వాంకపు ముప్పదా నానఁడు చనయెక ॥ 23

శా॥ అనీతాభిలషుష్కంఘపరితుష్టానేకచేతంబును
 స్థానోద్భూత సదీనిర్మలజలస్నానప్రపూత బంధం
 దానల్పరిహితప్రభుతఘనమాంద్యస్థితము శీతము
 బ్రాణిశ్రేణిమనోహరంబు నగుసద్వాతంబు తల్ బిల్వగన్ 24

గీ॥ సునకిసలయసత్ఫలాస్వాదసమ్మ
 దితవివిధపక్షినంతానరుతము నినుచు
 నతులితానాద జవకదృశ్యములఁ గనుచు
 మెల్ల మెల్లగ నరిగె ఘోషాధపుండు. 25

కం॥ కుక్షిభుజ నుద్విగుప్తయుచు న
 వృషపున నదురుకననంబు భాగ్యభంబు బ
 య్యపవని నెటుక్కల్గెనో యని
 కడున్మానోదించు చుండె గాలి పరలన్మోక్ష 26

మ॥ వలనొప్పక ముగచండు లయ్యుచును సద్వారంబు సుచారముల్
 నలుపక సద్విజానరాజి సుమనస్సాఖ్యంబు నభ్రాభముక్
 ఫలసంధాయఃపూజపక్షయుచు భవ్యశ్రీమరుద్వాహినుల్
 వెలయున్ విషుపదంబు మట్టి నవమొప్పెక్ మోదపూర్ణంబునై. 27

గీ॥ సుమశరమ్ముల గురియించి సుందరినును
 శోభలం మీరి యానృపసూనవగుచి
 యంగభవతాపహరక మైన నగుచు
 రామ మై మొప్పె నవ్వనసీమ మిగుల 28

సీ॥ ఫలభారవమ్మి మై వరున బిచ్చకుజాని
 పినత భాగవల్ల ననుకరింప
 నవని రాలిన పూవు లాకులున్ లలిమిరి
 వరుసదీప్తి న రంగమల్లు లనఁగ

స్థలీలిగఁ బెల్లు నల్లు పల్లవపాళి
చలువకంఠిరి లీల వెలయుచుండ
నందండు రాలు రమ్య కసుమగుచ్చాళి
సన్నాన సన్నాహ సరణి దోప

ద్విజయతముమంగళధ్వని వీకదనర
గంధవాహుఁడు ముందుమాగ్గంబుఁజూప
నక్షత్ర దోడఁగెను పుష్పిణిఁ జడవి నసుమఁ
గంధులు ప్రమంద డెంద మొనంద మొంద.

29

కం॥ ఆలోనఁ గుజము స్థల

నాలోకించెను నృపాలుఁ డతిగుచిరతెనూ
లీలం స్వజనకసేవా
దీలం ధృతమూర్తిమూర్తీలం బాలక

30

కం॥ స్వస్థమయభూషణేయ

వర్ణసుమాగులనె తాల్చి భాసల్లెడు సొ
పూర్ణగుచిరయగు నవ్వ
వర్ణనిగ గని భూమిజాని స్వాంతమునందున్.

31

శా॥ జగదాలోత్పలకంబులింగమహిధృజ్జంబూర్పుజంబుకం

జాబుల్ యూనకద్గిల్గోష్టకుచ కేస్తోమ వాగ్దేహవ
క్రొంబుల్ క్గొని యొస వాడి చెడి కృష్ణంబై జనంబైయవ
ధ్వింబై సిరిగన్తు యగధమయి వ్రయ్యవ వారె దత్సన్నిధి 32

ఉ॥ తమ్మునీలు కన్నులు సుధాకరునీలు మొగంబుఁ దేట్లు మొ
త్తమ్ము నేలనా కుసుమ కాడిమిగింజల నీలు పండ్లు న
ద్రమ్మును నీలు కౌను రుచిరమ్మగు నంగకమున్ కదానిమీ
నిమ్మగుకుల్కు గుబ్బలహ! యితటి రిమ్యతఁ గంటినేయెల్! 33

కం॥ అని యిటు లనేకీతుల

ననుపను రమణీయ గాత్ర యందము నెంతే

మనుమనగ నలపోకికొనుచు

దచ యునుగి నాకి నె నశకు తక్కుయై బ్రీతిన్ ॥

34

అం॥ నధమునందు గల ననునాఘ ॥ పాఠ

మెలగు మెలపు నెరిగె మెలయుదాని

నంగి వృతవిహారికా తిట్టనకు మోలె

దంగు కనుక గాని గెయి నతిస ॥

35

మ॥ ప్రియమంగుళిం నమీపమందె కనునాత్రి బుష్పతిల్లంగఁ బూ

ర్వచిహాచైతఖింపునాఫలనర్వవ్వొలు నానన్యను

ర్విధిసానరవభాసితాంగి యగు తిద్రావాస్య నీశీంచి ప

న్నభిపు డేకి మీరుగ ట్టెనొక దా శత్రువ్య! సంచించుచున్. 36

ఆ॥ చిత్రిత'రాపమో యజుఁగుచేనబయల్వకద్రీప్తసద్వనీ

నైశ్రీమగాస్యజించిన వసందిగుసుందరమూర్తియో యనం

గాత్రీత'గన్న నవ్వసుకుటారిశరీరనుగాంచి యాలతా

గాస్మిమోరో వివేకసుగ గాననునించెటలందు నెంచుచున్. 37

కం॥ ముననశిఁ గదియఁగ జనున

య్యగనున ననుపమలతాంగి మననతముఖమై

గొందిగ నొకగుజము వెనుకకు

బెదరుదునున్నట్టి తదికు బెనుకుం గనున్. 38

38

అ॥ కదిసి వృతతి భక్తిగమర నమస్కృతి

జేసి నెరివెబుఁ జెంది వృగు

డగట జూపివట్టి యీననంబుచు జేరి

యెఱుంగజేసి తన్ను నెల్లలనియె.

39

మ॥ " భుజపీఠస్థితకార్ము కాంకములు సంపూర్ణాస్యవర్చస్సుగాం
చ జనేశాన్వయులందుఁ దోచెడిని, చంచద్యేషభాషాదులన్
సుజనస్తుత్యతకస్త్వచంస్త్వలనిగోచున్, మీర లెవ్వార లిం
గుఁ జంపం గత మేమి యొంటిమియు సంగోపంబునన్ చెల్వరే! 40

ఉ॥ గూఢము విద్య శీలము నిరూఢిగఁ బోలెనుబోసి యయ్యజం
జేపురు నాశలంబు వెలయుంప నృపిచె ననంగ నొప్పుచున్
గూపురుఁబట్టి కన్యక నిరూపణజేయఁగ వచ్చు నీలస
ద్రాక్షిణి యేమికావలె ననుంగఁగఁజేయర మాకు నెమ్మిలోన్".

కం॥ అని పోల్చింపఁగ నాతఁడు
మునుఁ గాశ్మీరవతిరూప మొదలు తపోవాగ
భను నటవీరేను బాదిగఁ
నననాతముఁ చెల్పి పిదపఁ దరుణి విషయమై । 42

చా॥ " విదారేకుల ప్రియమచ్చు డీట నియ్యబ్రాహ్మీ మార్తల్లిచే
నీదుర్దాంతవనానఁ ద్రోయఁబడి నుంతే స్వీయజన్మస్థలం
బా దేశంబగు కోశలన్ జనఁగ నూహంజేయ రా రాజభో
గాదుల్ గోరను నాటఁగోలె సుతచార్యు నిల్చె నాచెంగటన్. 43

కం॥ నాననుల పోల్చె నూప
ముగ్ధుఁ జరితను నమలమైన పుణ్యవతిని నీ
చెనుఁ బ్రేమఁ బిలిచి కొనుచుం
టిని నేను ధరాధినాథ ! నిశ్చేయసగన్. 44

చా॥ మాద్యక్షంతి సమానగామిని! నీమాన్యాంగలావణ్యన
ద్విద్యాశీలగుణస్వరూపఖని కేధీరాత్మునిన్ గూర్చినన్
మద్యత్నంబు ఫలంప గల్గుచు సంతాపించి యొక్కొక్కటన్
మద్యోగాభ్యసనంబు గూడ మరతున్ సత్యంబు, రాజోత్తమా! 45

శా|| ఆత్మోక్తిపఁ ద్వదీయలక్షణము లీవాఁగె మదిగ గోరునా
 లీల గోచరమయ్యె నీముఖకళన్ వీక్షింప నాదార్యస
 చ్ఛీలాశ్వుండువలండుఁ దోచు, నయినన్ తేమంబుకా దిట్టలీ
 బాల నిర్ధనరాజ్యహీనఁ గొనుటన్ భావింప నీబోంట్లకున్. 46

కం|| కయ్యం బాడెను వేళను
 వియ్యంబును బొందఁ జూచు వేళను మిగులఁ
 నెయ్యము పలుకువఁగ బోయెను
 నయ్యదనున సములె వలయు ననుటను వినవే! " 47

కం|| అది యోగి పలుకుచుండఁగఁ
 గది ఘనవేణియును చాటుగా నిల్చియె యా
 మనుజువనుఁ గన్నుఁ గొనలనె
 కనుఁగొనె తనగుట్టు బయలుగాఁ గుతుఁమునన్. 48

మ|| అలిగిదృష్టి బ్రభవిచియుఁ జెనఁగి యుద్బుద్ధంబు నుద్రిక్తమై
 తెలివి బొల్చి త్రపండఁగియున్ దేవుక్కు ప్రేమంబుతో
 మిళితమైన కటాక్షవీక్షణము నమ్మి మేదినికాంతుపైఁ
 గలువో నండుగనై కడిగిది యలేనిన్ గైసేసె నొక్కుమ్మడిన్. 49

కం|| ఆమాత్ర మంత్రితంబలె
 నే మాత్రాకాల మామహిపతి జడఁగై
 మైమఱచి తేరి తదుపరి
 దామాసనమందు నిల్లు తలపోసెఁ గడున్. 50

శా|| నానారాజకుమారికామణుల విన్నాణంబు వీక్షించు నాఁ
 డేనాఁడు జలియింపకున్న దిటవా యీ నామనంబిల్లు నేఁ
 డీ నారీమణిపైని వ్రాలి మఱిసుంలే వీడి రాదేల! క
 రాదీతంబిదిగాఁగ నోపు!" నని యూహం జేయుచు ముగ్ధుడై.

చ॥ సుమశరసంప్రచారముల చొప్పులు సుంత యెఱుంగకుండ జ
న్దము మొల్కెల్ల వన్యహరిణప్రియసోతములందుఁ గూడి త
త్సనుముగ వృద్ధినిగ నెను నారసతోచన యయ్య నద్వితీ
యమృతగువ నోవిలాసముల నందఱియించెను నీమె వింతగఁ. 52

క॥ ఊహియై యోగివగు నీ
ఊహియై గుచ్చిత నెఱిగి నకలవిమల ల
ఊహియై న్యక న్యకరణే
ఊహి మానసముగఁ గోరి సవివయసింహ. 53

ఉ॥ “అనార దృష్టి సర్వవిషయమ్ము తెఱుంగఁగఁ జాలు మీరలి
కిరతగర్జిని గూర్చి వచ్చియుంచు నెఱుంగును గాంచ నన్న న
త్యంతము హెచ్చరింప నిటులంబోయి, కాక పరీక్షసేయఁగా
స్వాంతమునం దలంచిరొ యటంచునె తోచుఁ దపోధనాగ్రణీ!

చ॥ అని నచ్చియుంచునొన సచినాదులు రాజెటకేగెనో యటం
చు నటవిమలైకఁ వెనకుచుఁ బొదమాటుననుండి యమ్మహీ
పుని స్వయమాలకించి వెఱపున్జనపున్వయంబుఁ దోప నా
తని దరికేగుడెంచి విహితంబగు రీతిని మ్రొక్కి నిల్వినఁ. 55

క॥ ఒకఁడగు నుడివిన నుడువులఁ
బడతుకయెడఁదయుఁ గడిది వడిఁబొడఁగని య
వృక్షపువ నునువఁగఁ దొడఁగెను
బొడవిన తను వెడలిపడఁగ ముని కడుహితుడై. 56

మ॥ “అనయంబుఁ నినుఁగూర్చి యీపరిసరంబం దెంతయుఁ గొప్పగా
వినియుఁ న్యవ్వదగాంచితప్రబలగంధీరవృథావాదులఁ
గనియు న్నేనువిధిప్రకారముగఁ బ్రకటంగోరియే యిట్లులే
వనియుంటివ గొనబోకుమిద్ది యితరంబౌ బాడ దెందంబునఁ”. 57

చ॥ అని నదియుచి హూని వికచాంబుజహోచనగాంచి గూపెనె
మృగమును లతామలు సమానముగా గ్రహించి మించువే
క్కుచు గనె దూకమందు నచట దరియ వెరపొంగు కోయకొ
న్న నవిరంగోదూర విమలగూరి సఖిసమసుందరాంగులన్. 58

గ॥ కనుకదె కొంచె మిసఖ యఖంశపురాకృతిపుణ్యసత్ఫలం
బనియె నా మనోహరు ననన్యసమాను న్మనాలహారి, నీ
తని కిల నీమె యా పెకు నితిండును నన్నిట నున్నయై కడున్
ననినహాద్యుపంఘటన పాశవినున్ వెయినోస్కి నాట నీ. 59

ఉ॥ సీత నన్తనం గలదు గీష్వణితుల్య మశి ప్రభావుండై
వర్జిల్లి గూర్చు హస్తయును భర్తయు నాచు విదేహకంచిత
స్ఫూర్తిని రిత్నిహుటపురి ముఖ్యపురిమ్మగు క్రాల నెంతయున్
గీర్తి చెప్పుగుండు నలుకొని నేనియుని నీతినిన్. 60

చ॥ నగకములందు నెంతయు ఘనమ్మని విజ్ఞాన హృదయెన్న నా
రిగలిగె రత్న గూటనగరమ్ము కగమ్మ బుగమ్మలందు నె
న్నగఁ దగినట్టి సరిసుగుణాల బరస్పరి మున్నతిప్రదం
బగు పథమందు వల్లలకలట్టి సఖిపతిపుత్రపాశిన్. 61

ఉ॥ ఆపురమేలరాని తనహైమకగావళిచే బ్రజాసఖ
ప్రాపకహుట గానెయగు వైభవధామఁడునాట రాజెయా
నేపునకన్యవృత్తులొందు విధరించుచునుండిరాజెగూ
గ్రాపయి రిక్షితేయుచును రాజెయన వినియుని నీతినిన్. 62

క॥ నారాశీతుల సర్వముఖ్యవిషయిగాంతర్వర్తియయ్యున్ రవం
తేనవ్వారల పక్షపాతమును గోధగ్నాదులున్ లేని ని
త్యసందంబున గొలనేమొ జనులందానందనానుండు గా
మానానుండు ప్రసిద్ధిగాంచె విబుధుల్ పుంజుంబుగా మెచ్చగన్.

అ॥ సకలవిబుధవినుతసచ్చత్రింశదు
నతులకూపవిభ్రం డాధ్యక్షయ్య
మదికినచ్చునట్టి మదిరాక్షిదొరకను
బ్రహ్మచర్యమింతవఱకు విడచు.

64

ఉ॥ అదమునందు భౌవములయందు ప్రవర్తనమందు సత్కులం
బందు గుణంబులందు సముదంచితవిద్యలయందు నన్ని కో
రందగు కన్యకామణి ధర్మ గనరామిని నెందరెందతో
సుందరమందగామినులఁ జూచియు బెడిలియాడ డింతక్షణ. 65

మ॥ మన నిశ్చేయన భూనిసగ్గుణవర్తి మానిత్వమందు బ్రహ్మ
ర్తనమందున్ సకలంబున బతికిదద్దన్ దుల్యమైపొల్చి యీ
ఘనదాంపత్యము ధారణీతలికిఁ జొక్కంబైన యాదర్శమై
తనరం గల్గుటఁ దోఁపఁజేయుఁ గనుడి తత్తత్ప్రభాళోభలఁ. 66

క॥ ఈరీతి మోని పలుకఁగ
నారాజీవాఁడు లెల్ల రనిమిషలీలన్
వారిరువురిఁ గన దొడఁగిరి
ప్రీతి తమకంబుతోడ దియ్యంబెసగన్.

67

వె॥ యోగివరుని సన్నయోషణు గఁహియించి
నూత్నదంపతుల ననున వివిధ
సూనమాలికాది శోభితులుగఁ జేసి
హర్షమంది రంతరంగములను.

68

చ॥ కడు జయరావముల్ సెలఁగఁగాఁ గరతాళములు ముదాన నె
క్కుడు చలరేగ యోగి మదకుంజరయానకరమ్ము రాజుచే
నిడి శుభసూక్తులం బలుక నిర్వరు మాలలదీసి మార్చుకోఁ
గడఁగిరి సూనవరము లఖండముగాఁ గురియింపఁగా సఖుల్. 69

మ॥ అటనగ్నాట్రవికుల్ కనంబటచు పేమానందభక్త్యాభిము
 చ్చట్రఁ దైతయు నున్మివప్రతి నెంచఁ శక్యమే! యెల్లరున్
 ద్మృతినర్వస్వము గూర్చి పెండ్లిమహిపాదుల్ మెచ్చఁగాజేసి ర
 చ్చట్రఁ గూవింతల వైభవాదులకు హర్షంబంద వారెల్లరున్. 70

సృత్య త్య రి చ ల జ హ్వా ని గో స్త్య ము.

ఉ॥ శీరజజాగి నిస్తులిత నిగర రాజి సునిశ్చితః
 సారదృశిన్ సునింగొను ననంతరసోత్తర! సత్తనూజితో
 నీగద! శీరశీర్షధృతనిస్తులశాసన! దోషశోషణా!
 సారచరిత! ధైర్యశితిసానుధరా! ధరశీసుతాసఖా! 71

స గ్వి శి

జానకీహృత్సగోళాభిజ్యోతనా!

పూనితోదారసన్నాని యూగింద్ర) వి

జ్ఞానిబృందారకాకాంక్షితాంచగ్గణా

దీనభద్రవనాశ్రితచిత్తాంబుజా!

72

స్వార్థః స్ఫూరగ్గనతసగ్గణానీమా ।

వీరచైత్యకులభీకరనామా ।

వారిజాస్తకులవారిధిసోమా ।

సూరివంద్యగుణసుందరిరామా ।

గద్య:-

ఇతి శ్రీరామానుకావాళి లక్ష్మణవితానానాం పండిత్యగోత్ర

పవిత్ర ముత్యవంశవయఃపారావార రాకాసుధానిల

య కామేశ్వరాంబా సూర్యనారాయణార్వ

తనయ విబుధవిశ్వయ శ్రీసుబ్బారాయ

ప్రణీతంతైన నిశ్రేష్ఠ య నా నం ద

కావ్యమందలి ప్రభమాశ్వాసము

శ్రీ

నిశ్చయ సానందము

-: ద్వి తీయా శ్వాసము :-

కం॥ శ్రీకంఠ ధనుర్భంగ
పాకటలీలావిశేషరంజిత సీతా
స్తోకప్రేమకటాక్షి బ
హుకృతకల్యాణరామ! యోగిస్తమా!

కా॥ శ్రీకంఠ ప్రదరాసనార్దనలసత్ కీడ్సల్లసత్స్వాంతసి
తాతాంతామణి ప్రేమవీక్షణములన్ ధర్మాత్ముతా మాను ల
స్తోకప్రేమ నొసంగు నక్షరల సంశోభిల్లి సంతృప్తుడౌ
నాకళ్యాణరమూర్ధ్వహుండు మిము నిత్యం బాముగారణగృహన్"

కం॥ ఇటు పరిపరివిధముల బ్ర
స్ఫుటముగ నాశీర్వదించి భూమిఁపతి నా
దటఁ గని యిట్లు పలికెను ముని
పటుబుద్ధివి శేష వైభవ మ్మోసలారిన్.

కం॥ "ఈ పాఠుగని యస్థింబులు
భూవలయములోన నుండఁగో వయినను నా
భావమునకుఁ దుష్టికలుగఁ
గా వక్కాణింతు విను మకల్మషచరితా!

చం॥ కడుపసిబిడ్డయ్యామె, యవుఁ గాదన నేర్వడు పట్టణంపుసం
దిడులకుఁ గొత్త, మాయికమనఃపరిశీలనమన్నసున్న, నీ
సడిగని వర్తిలంగలుగు శక్తియు నున్నటుతోఁప దేను నీ
యెడఁదవిశాలతంగని వహించితి ధైర్యము సుంతి పంచఁగఁ.

మ॥ సకలంబౌ నిగమాంతశాస్త్రగ్రహస్యంబుల్ గడున్ బూర్వజ
స్మృతౌబౌ ఘనపుణ్యపేతువున సంపాదించఁగాఁగల్గె నీ
యకలంకాత్మి, ప్రవర్తనంబునను దానారీతినే గ్రాలు సం
టకు శంకంగొనిఁ గాని పిన్నవయసౌటన్ సుంతయోచించెదన్.

ఆ.వె॥ పల్లీదండ్రీలేని తలిరాకుఁగోడిని
నగరి మెఱుగనట్టి నాతి మిన్న
నిన్నినాళ్లు పెంచి యిప్పుడు నీచేతఁ
గొల్పఁగింటి నెల్లు పేమిఁగనెఱన్!

కం॥ శతతలఁదండ్రీలు పీడుచు
ఘనగోసక బాంధవప్రకరమువిడుచుచున్.
గొనవచ్చుటపీడుచు సతి
దనుకొనికొని యున్నకొని దాస్యముచుకొన్!

కం॥ గోమలఁదీర శాటను
గోమలశ కార్యరచనకున్ గోమలఁదన్
సేమగబగు కార్యంబుల
శ్రేమంబిఁ బూరుషులను వెలఁగుదురు కదా!

గీ॥ స్వీయధర్మంబులనుఁ బూర్తి చేయుపట్ల
నకటొకరిమించి బగతిక నువకరించి
యిలను నాపందనిలయమై నెలయఁజేయు
మిథుని మేనుమ్ము గణనీయ మిథునమనఁగ.

గీ॥ బాకొకరిపైని యధికారమూనబొక
దోరినధర్మములయందు వారు దెలివిఁ
దెలఁగుచుండుటె స్వాశంత్రస్థి సిద్ధి సుమ్ము
అదియె లోకాభ్యుదయ పేతునైన విధము.

కం॥ సతి పతియందును గత్పతి
సతియందును సర్వమయునిఁ జక్కన గనుచున్
ధృతిమెయిఁ బరస్పరసహా
యత నాత్మవివేక మొప్పు హర్షింపఁ దగున్.

కం॥ తనసతి తనయెడ నెటు మనఁ
దనకించుగు నలులె తానుఁ దప్పక యెఱుఁడున్
దనసతి యెడలను నగువఁగఁ
గను నిర్మలఁ గొకఁడె సూపే ఘనుఁ దనిగొప్పన్"

కం॥ నైవాహిక సంస్కారము
కేవల తాత్కాలికమగు ప్రియయున దే
హావసరపు సంబంధము
గా విమలవివేకి గనఁగు ఖలమతి నిక్కన్ .॥

మ॥ తమహా దేహమనఁ బ్రవృత్తులను సభ్యాత్మప్రవృత్తులను
త్రిమప్రకృతుల భావిలోకవిమలత్వప్రాభవానిన్ బ్రపం
చమునం దన్నిట కోక్యమున్నదగు సంస్కారజెఱుఁగ పెండ్లి జో
క్యము సంఘంబునకున్ మితంబునకు లేదంటఁ నడంబున్నదే!

మ॥ ఒకకుక్షింభరతాప్రియోదనమునే యూహించుచున్ భోజనా
దికముం గూర్చుట కామవాంఛలనే తృప్తింగోరి పెండ్లాడు టా
గ్నిలాభాత్తికే విద్య నేర్చుటయుఁ గీర్తిప్రాప్తివాంఛన్ బరో
పకృతిన్ జేయుట మూర్ఖకృశ్యములుగాఁ బ్రకట నాలింపవే!

చ॥ మహితసుఖాసుఖంబులు సమానముగా పెంబుంపఁ దోఁగుగా
విహితవిధుల్ పొనర్చి ముఖవీచులఁ జేలఁగ నుంచిన కడుగా
సహితభవాద్ధి గాటఁ బ్లనమై తనరారు గతిమతిల్లినాన్
బహుసుఖినాధనంబున వట్టి యచేతనవస్తువే కన్?

చ॥ గృహిణియనంగ భార్యయును కేవలమీవు గృహస్థుడౌటచే
గృహమునకీవె నాధుడవు కేవల మామె లేదీయదాసి యం
చహితములా తలంపులను స్వాంతతలంబునఁ జేరనీక స
ద్విహితగతిన్ గనుంగొనుచుఁ బ్రేమనుగౌరవమొందుచుండుమా.

చం॥ ఎవరిమతానవారు తమకే యితరులే కడులొంగి వర్తిలం
గవలె నటంచు నందులకుఁగా, నవమార్గము లెంచికాంచును॥
టవలనఁ గాదె కాపురమునన్ సరకంబటుతోచు నైజని
త్యవిమలసౌఖ్యవర్తనకు దవ్వయి, భూపతి వంశదీపకా!

ఆ.వెం॥ సౌఖ్యనరకములకు సతియె కారణమాట
జాడలేరిగి సతిని వాడవలయు
సతికి నర్హులు సమకూరకున్నచోఁ
గతికి దేశమునకు భద్రమున్నె ?

కం॥ మణికంకణమున నాకం
కణమును మణిచేత నొప్పు కరణిని స్త్రీ
మణి నీచే నీకిన్యా
మణిచే నీవును సమేయమాన్యత గనుడి!

చం॥ ససనిలనోపుచున్ శిశులభగ్తలనిల్పుచు దైహికంబు మా
ససికముఁ దాత్వికమ్మును ఘనవృగు శిశులయందు స్వచ్ఛతన్
రిసభరితమ్ము రంజనకరిమ్ము రిమాయుతమై కరమ్ము సం
తిసమిడు గీము గోము నిజు నిల్వగురీతినిఁ జెల్వఁ దేవలెన్.

క॥ సతిసాయమునన్ సమ్మతి
ధృతిమై పితృదేవహూనిఋణము క్రిని గాం
చి తరించు నుపాయముగని
చతురతవత్తిల్లి సుఖయశంబులఁగ నుమా.

కం॥ అని యిటు లానరవతి మా

ళినిఁ గూర్చి వచించి మాని, లీలగనా బా
లనుఁ గని పలుకఁగఁ దొడఁగెను
ఘనమృదుగంభీరరీతిఁ గాతుకమెసఁగన్.

కం॥ పూతుఁడు సుగుణాన్వితుఁడు

ధూతప్రాసంచకోగ్గిదుర్గార్గగుణ

వ్రాతుఁడు ప్రితిభాతీతుఁడు

ప్రీతిమెయిన్ బలుకఁ దొడఁగెఁ బ్రియసుతఁ గనుదున్.

చం॥ గురుకులవాసమందెఱిగికొన్న మహత్తరతత్త్వమెల్ల భా
స్వంగతి సర్వమాక్రియలఁ బాటిలఁజేయ గృహస్థమార్గమే
యిదివగు నాశ్రయంబగుట నీవు తదగ్నిపరీక్షయందుఁ జె
చ్చెరి జయశీలవై యశముఁ జేకొనుమమ్మ, కుమారికామణి!

చం. సరులును సందడుల్ గనని నట్టడవిన్ బ్రాణాగమాంత వా
క్రరణి మెలంగునీవు జనసంఘములందు నమస్తజైభవా
భిరతులయుదు నట్టులు గభీర సునిశ్చలితానుభూతిమైఁ
బరఁ గడవో కనన్ మహితనైభవమప్యనటంచు నెంచుమా!

చం. ఎవరు కలట్టిసర్వధన మీశ్వరిభక్తిగ నెంచి యంటకెం
దు విమలులై మహాధృతిని దుఃఖసుఖంబులులెక్క లేక తా
మవిరళరీతి నాత్మనిభుతాదురొ వారె ప్రపంచజన్మదు
ష్టవిక్రితులందుఁ గూలక యశస్సుఖముల్ గనుచుందురెప్పుడున్

చం. ఎఱుఁగుదురెల్లవారు పరులెవ్వరికేనియుఁ జెప్పుపట్ల గగ్గిం
ధరచనలందు నీతి, లెమ్మదైనికజీవనమందు నీతి మా
ర్గరీతిని వర్తిలంగను నఖండవివేకగుణాశ్శృంగ డొక్కఁడే
ధార్మిపనియుఁడౌ బుధుఁడు దాసమలెన్ విడఁబోకు మెప్పుడున్.

- చం. సతిహితకార్యవర్తనలపట్లను దాసిని, యోచనాదులఁ
హితసచివున్, సురూపముననిందిర, నోర్పునఁబృథ్వి, విందులం
దుతులలితమాత, నానశయనాడులరంభనుఁ బోలి నాథు సం
తితను వార్హిఁ దేల్చి గురుతంగను మెల్లపు డిందు నందునన్
- చం. సకలకళావిశేషములఁ జక్కనివిద్యలభేషజంబులం
ప్రకటితఁగి, నేర్చి గృహరాజ్యమునెల్ల స్వతంత్రవృత్తిఁ గొం
డిక నడుపంగలట్టి యధికప్రతిభాదులనొంది సాధ్వి భ
ర్తకు శిశుపాకిం ఒహవిధంబుఁ బాసటగానలెం గదా!
- మ. పోయిం దీర్ఘరభక్త పిన్నలయెడన్ వాత్సల్యశైలిన్ భట
ప్రతితిన్ భూదయాప్రసక్త సమమర్త్యశ్రేణి రక్తి గుమా
ర్గతితన్ భూరివిరక్త ముక్తిని గణంగాసక్తయున్ యుక్తియున్
సతతానందిముఁ గండితాదఁ ము నిచ్చుల్ గల్గి వర్ణింపమా!
- మ॥ బలవిద్యాగుణశీలసంపదలచే భాసిల్లి కాంతావళి
ల్లులు స్త్రీధర్మమునెందు నిల్పుగలనో లోకంబు నందింజెనూ
నెలయున్ సౌఖ్యపరింపరల్ సతము భావిప్రాధన పేతరీ
తుల స్త్రీ గూర్భకపాళిఁ జెందుపని యెందున్ వారియందుంటచేన్.
- చం॥ ధనము ఋణమ్ము గోపతితి దానము మానము గౌరవంబు నా
గను గృహలోపవాళి మతితాపము వృత్తిరహస్యముల్ సుమం
త్రనిచయమున్ బయల్పడుపరామి యెఱింగి నతిపతుల్ సతం
బును వెలయున్ ఎలన్ బరులపోడిమి నోర్చి సమున్నతస్థితి.
- గీ॥ లోకకావోన్నతుల కింకొకరు భంగ
మానహిలనీక ధర్మనిత్యతను బిబలి
తగుపరిస్పరాభ్యుదయసాధనము లనగ
దంపతులు మన్న భువి స్వర్గితలము గాదె.

చం॥ పతిసేదనంచుఁ దానుసెడి భర్త యలక్ష్యము నూపెనంచుఁ దా
నతుల విలక్షణంబుఁ గొని యారేడు విద్వేను మానఁ దానుమా
ని తలికుఁబోడికంటె పతిసీచిత నాతఁడు వాని కంటె నీ
చిత విరిబోడియున్ గొనుచు సంఘము నొంచగరాదు దీనతఁ.

కం॥ బహుశీతుల నిటు లాముని
తుహినకరానను గాంచి పోషమ్మునఁ బె
క్కుహితమ్ములఁ బల్కి సుతా
సహవాసినులదెసఁ గాంచి సుభస్సీలన్.

కిం॥ పెరిచయమునూత్రనే మన
హెరియునువిడి మనకుఁ గన్న నెన్నియగునోకో
యరియఁగ నహవాసమునకు
సరియగు సంగంబులేని జగతిం జూడఁ.

కిం॥ తనయావియోగభినయా
తన నెల్లను మాని బహువిధంబుల నిటు చి
తనఁజేయుచుండ సరిపతి
తిప్పగుచుండె యత్నతప్పకుఁ డగుటన్.

శా॥ ఆకాంతామణితోడ నాతని పురప్రాంతంబుఁ జేరంగవా
రాకాంక్ష బలిమాలినన్ ముని యరణ్యంబందె నిల్వంగ దా
సాకల్యంబుగఁ గోర్కిఁ బూనుటను రాజన్యండు తత్సేవకై
చేసూర్చెన్ గడుయోగ్యమైన భటరాజుఁ దద్వనాంతమ్మునఁ.

చం॥ సకలజనంబులన్ దిగిచ చాయల తేఁడు బహుకరించి మా
సికి వినియంబుపోష నితిని బొనరించి వహుసమేతుడై
ప్రకటజయధ్వనుల్ చెలఁగ వాహనమెక్కి చమూసమూహ ము
త్పకలుషభక్తి పెంటఁ జని నాత్మపురాభిమతింబుగాఁ జనెన్.

మ॥ భువనానందముగాఁగ పోదశకలాపూర్ణేందుఁ డారోహిణీ
ధవళాక్షి మణినట్టు లామెగొని భూదాతుండు తేరెక్కుచుం
డ వియోగంబున కోర్వలేక మదిమండ్లాటంబునున్ బూని యా
యువతీలోకము యోగియున్ నిలచి రత్నత్కంఠ నిశేష్టులై.

మ॥ పసితాలోకముఁ దగ్గఱిప్రవరుడున్ స్వాంతంబు పర్వత గోసన్
గనుచున్ నిల్చిరి మంత్రముగ్ధులటు రంగప్రీక్షకుల్వోలె నా
తనిఁ దత్సృందనముం దదీయవిలతధ్వానంబుఁ దద్ధూళిఁ ద
ద్ధనచక్రాధికచిహ్నుముల్ క్రమత సంతన్ వట్టియాశాశమున్.

క॥ ఇరుదెసలనుండి వదలిన
యిరువునకే పొగనువిడిచు చేగడి పొగబం
డ్లరహిని వెనుకకె దృష్టుల
మఱలించుచుఁ జనిరి రెండునైపుల వారిల్.

క॥ ప్రజలెల్ల సంతసింపగ
సుజనస్తుఁ భూపుండరిగె సుమించిలన్
నిజపట్టణాభి ముఖుడై
ధ్వజములు బిట్టెగురుచు శుభవార్తలఁ జాటన్.

చ॥ భళిమనరాజవచ్చె ననువారు వియోగముదుస్సహంబుగా
హెలగిరి మన్నవారలు నమేయగుణాన్వితయైనలేమని
మ్ములగొనినాడు మంచిదియె పో! యనియెంచి ముదంబురాశిని
గులఁ గడుఁ దేలి నిర్మలత శోభిలువారును నైరి తత్పరిన్.

క॥ తమఁదేలిక యొకరిన్నిఁ
డమిఁబెండిలియాడి పురికి దాపైన యుదం
తయు నెఱిఁగు జనులు తమతమ
తమకంబుల నుత్సవప్రతిఁ బ్రకటింపక

- కం॥ తత్సమయంబున వారల
యుత్సాహము ప్రేమభరము నుత్కంఠయు నా
యుత్సవములు గైసేతలు
తత్సంగోపమును బెల్చి ధాతకువశమే!
- కం॥ నవదంపతులను కనుగవ
నవలోకించిన జనంబు లయ్యిరువురి గూ
పవిలాసభూరిసంప
త్సువి శేషంబులను మిగులఁ జొక్కెడువాడై.
- ఉ॥ అన్నిటికన్న నిత్యమును నన్నిరవద్యప్రసర్తనంబునం
దెన్నికగన్న సద్గుణము లెన్నియొ ఛూఁచుటచేత నామెఁగ
న్గొన్న జనంబు, రూపమునుగొన్నగుణంబులపుంజమంచు లే
మ న్నుత్తీర్ణిసి బిట్టుమది మన్ననసేయనివాకు లేరటన్.
- ఉ॥ ఆమెయుఁగూడ డంబము సహంకృతియన్ గరువంబు నాదిగా
నేమియు గుర్తణంబు లొకయింతయు లేక సమస్తజీవులం
బ్రేమను గొంపించుచు సనేకవిధంబుల నెల్లవారిలో
గీమున విన్నకెక్కి మనఁ గేవల ధార్మికమూర్తియో యనన్.
- ఉ॥ పిన్నలఁ గన్న బిడ్డలుగఁ బెద్దలఁ దిద్దియు దేవునట్లుగా
నెన్ను సతిలలామ యెపుడెంతయు మార్చిని హర్షచిహ్నపుం
గన్నులలేమ సర్వజనగణ్యతనొందినరామ స్వప్నమం
దు న్నయరీతివీడని వసూమణి యామె యమేయ యెందులన్.
- చం॥ ఘనచరితాఘ్య తా నచిరకాలములోననె యెల్లవారి మ
న్ననలనుఁ బొంది సర్వసుగుణంబుల పోనగుచుకొనిజేసు నె
మ్మనమును జూఱఁగోఁగలిగి మంజులవాగ్విభవాభిరామయై
యనితరసాధ్యగద్యశము సంఘెఁ గడిందియు రాజ్యమంతలన్.

- మ॥ పురమం దేయొకమూలనో యొకఁడు సంబోధించి నిశ్చేయసా
తరుణీరత్నము జన్మవంశము జనిస్తానంబుఁ బ్రశ్నించినన్
వరరాజ్ఞీమణి సద్గుణప్రతియిన్ భవ్యస్వరూపంబు నె
ల్లర ముగ్ధాత్ములజేసి తద్విషయమెల్లన్ మర్వజేసన్ గడున్.
- మ॥ సకలైశ్వర్యములందియున్నను దైశ్వర్యమునన్ముని స్వీ
యకథన్ విస్మృతినొంద కామె తన కామైశ్వర్యవారాశి కం
తకు సంబంధము గురైఱుంగుటను దద్దంగాన సమ్మోహ మొం
దక యర్హంబగురీతి వర్తిలి దిగఁతఖ్యాతి గాంచెన్ గడున్.
- చ॥ ఉరమున నర్థగేహమున నూరుపునందు ముఖమ్మునందు స్వీ
యరిమణులన్ వహించిన యనంతరసోత్తరుణౌ మహామహుల్
వరయుగమందు బ్లిష్టఁ గనుబట్టు పరస్పరమైత్రీయున్ దమిన్
గరుణయు స్వేచ్ఛ మున్నగు గుణంబులఁ గన్గొని వింతనొందరే!
- గీ॥ సంపదాదులసంగంబు చాలఁ గలిగి
స్వీయసత్యంబు విస్మృతిఁ జేయలేదు
సంపదాదుల సంగంబు నడలఁజేయ
సంపదలఁ దృణీకాగంబు సలువలేము.
- మ॥ అనయం బన్నిటియందు మోదమునె యన్యోన్యంబు సేకూర్చుచున్
ఘనవిశ్వంబును బ్రేమదృష్టి సతమున్ గన్గొన్ను విశ్వంబుచే
తనుబ్రేమంబునఁ గాంచఁగాఁబడుచు నేతద్దంపతుల్ రూపమం
దిన యానందరసమ్మొక్కో యనగ నుద్గీషించి రెంతేనియున్.
- మ. కమనీయోత్తమ హాసశోభిత లసత్కంజాత వక్త్రంబుచే,
నమృతంబు న్నిరసించు స్వచ్ఛమృదుభవ్యప్రేమ వాక్యాలిచే,
నమలంజైన విశాలమానసముచే నాపద్మపత్రాయతా
క్షి మనోనాథుని మానసమ్మున కతిక్షిప్రమ్ము గానెక్కెడిన్!

కం. రవణీయత సనుకూలత

నమలిన మావసమునందు నన్నిట సమమై

యమరిన సతి గల పురుషున

కమరేశత్వ మ్మితేటిహాయినిఁ గూర్చునన్॥

మ॥ బలవిద్యాధన రమ్యతామల సమత్వం బబ్బి వచ్చాక్షియి

మృల నెంతే ననుకూలయై పతికి నింపుఁగూర్చుటేపొల్చి వా

రలకారోగ్యసుఖాయువుల్ విధిక్రపార్ధిస్తాంతుడై కూర్చ ని

శ్చలతఁ వారలు కాలదన్నరె సురేశత్వం బలక్ష్యంబునన్॥

ఉ॥ ఆధరణీశుఁడున్ గృహమునం దిటుమోదమహాబ్ధిఁ దేలుచున్

బాధలఁబాపి స్వప్రజల భవ్యసుఖమ్ములఁ దేల్చుచున్ ప్రజా

తాధితుడయ్యె నన్నిటఁ గరమ్ము సమర్థుఁడ గాల్చి లేడు భూ

నాధుల యందుఁ దత్సముడనన్ యశమందె సమస్తదిక్కులన్॥

చం. అతిసుకుమార మారజనకా! జనకామడ! కామదాహకా!

శిత్ర! శిత్రపాల! పాలిశశచీహృదయేశ! దయేశ! యీశసం

స్తుతఘననామ! నామపరిశోషితసన్ననికాండ! కాండని

ర్జిరిరిపుధీత! ధీరగుణసింధువరా! పరజానకీవరా!

సుగంధి. శానువంశవారిధిక్షపాకరా! మనోహరా!

దానవేంద్రభూరిగర్వతాడనవృభావరా!

మానిశేఖరస్తుతోత్తమప్రభావభాసురా!

జానకీసతీహృదంబుజాతదివ్యభాస్కరా!

మాలిని, అమలినయ్యదుహసా! యర్క-కోటిప్రభాసా!

విమలకమలనేత్రా! విశ్రుతోద్యచ్ఛరిత్రా!

సుమతివినుతనామా! సూర్యవంశాభిసోమా!

విమతతతివిరామా! విశ్వవిభ్యాతరామా!

ఇది శ్రీరామానుకంపకటాక్షలబ్ధకవితాగోరేయ కౌండిన్య

గోరేయ పవిత్ర ముత్యవంశ పయఃపారావార రాకా

సుధానిలయ కామేశ్వరాంబా సూర్యనారాయ

ణార్య తనయ విలసిల్లియు

శ్రీసుఖారాయ ప్రణతం

నైన నిశ్చేయసానంద

కావ్యమందలి

ద్వితీయాశ్వాసము

సమాప్తము.

శ్రీ నిశ్చయ సానందము

-: తృతీయాశ్వాసము :-

కం. శ్రీ జానకీసతీహృ

ద్రాజా! రాజాధిరాజ రాజితేజా!

తేజోమయ మునిదివిష

ఘృజా! భూజానిరాజపూజితరామా!

మ. ఋణమున్ వహ్నియు మేఘమున్ జనుఁగు నెంఁజెన్నఁడెఱిల్ల రా
దానమా రీతిని నృద్ధియై పిదప మీఱున్ గాదె కష్టాల్ని బేర్చి
రణమున్ జేయుచు, నట్లే శంకతోలిఁ బ్రారంభించుచో న్నల్ప కా
రణమై పిమ్మట నృద్ధినంది వెతగూర్పంజాని నెన్యానికె.

చం. తరుణి కృమాన పూర్ణహిమధామసమాస్యను బుద్రికామణిన్
గరము సురూపసంపదలఁ గంతు జయంతుల గేరు పుత్రు, భా
సురగణిఁ గాంచి వర్ధిలెడు చొప్పును గల్గెను భాగ్యమబ్బుటన్
పురిజనులందు వర్ధిలెడు మోదము మేరను తెల్పు శక్యమే.

చం. కృమమునఁ గొంతకాల ముగాగ జనంబుల మోదమంగయున్
సమయగఁ జిత్రి మొప్పగ విచారము నీను, నకారవంబు జేర్చి
వము జనియించి వృద్ధియయి సర్వజనంబుల జేసుచున్ సభా
భిముఖమునన్ బయల్పడి బలీయముగాఁ గననయ్యె న్నెడన్.

చం. ఎటజనియించి యుండెడినో యేగునెనుంగఁగలేని యామె తా
నటు లేమరాణియూటయుఁ దత్కల్పజుడున్ దమరాజ్యమేల నుం
డుటయును మేలుగాద నెడి నూతనభావము లుప్పత్తిల్ల సం
కటపడి రెల్లదున్ గ్రమముగాఁ బురి చిన్నలు బెద్ద లచ్చట

చం. ప్రేమంబూనిన యేని రాజు కడు సంప్రీతిన్ వివాహంబు నే
భామారత్నము నైనఁ జేసికొనుటల్ భావ్యంబగున్ గాని మా
సీమన్ బాలనసేయ నుత్తమకులస్త్రిరత్న సంబాతుఁడౌ
గీమంతుండె సమర్థుఁ డంచు మహితోద్యేకంబువారొందుటన్.

గీ. గుజగుజలు మారి పైసభాగోష్ఠిఁ జేరి
యాయసమ్మతి ప్రకటన నధిగమించి
సామురాయక విజ్ఞప్తి సరణి మాటి
క్రమత మంత్రిపుంగవుని నిర్బంధపఱువ.

ఉ. ఆ సచివాగ్రగణ్యుఁడు ధరాధిపుఁ జేరి నయంబునన్ నతిం
జేసి వచింప నూరుకొననేరక గుడ్లను నీకుగ్రక్కుచున్
వీసముదాన కెల్లెడను విస్తృతమైన సమస్తభావమున్
పూసలుగ్రుచ్చి నాంబులు నృపుండువినన్ వచియించి యాపయిన్.

గీ. సర్వవిధముల యత్నంబు సలిపిపూడ
వారితీవ్రతఁ దాను మార్పంగలేమి
తెలిపి కలిగిన ముద్దుగిడ్డలను వడలు
నెడల సుంత శాంతించునం చెఱుకపఱస.

మ. ఒడయం డద్ది సమస్తమున్ విని తదీయోద్యేగసర్వస్వమే
క్కుడు శ్రద్ధగ మనించి తాఁ బ్రజలపైఁ గోపంబునుం బూనక
ప్పడఁతిం దత్కుల గౌరవంబు దనతేనన్ లాతులుఁహించు లు
ప్పడశక్యం బగుటన్ దదీయవచనంబుల్ యుక్తమే యంచుదాన్.

చం. “తలకొని యామె జన్మము విధమ్ము గల్పబులు పైకిఁ జేరి ని
చ్చులుఁ బొనరించు యత్నములు చక్కగ సాగెడిలోన నింత లిం
తలు గడునాపరాకపయి దారొను నివృద్ధిఁ గాంచ సర్వరీ
తుల విధి వోదితంబనియె యీమను నాకది మార్పశక్యమే !

కం. కోసలదేశములో నీ

వా సంగతి బయలుపేయ సలిచురత నెం

తేసలుపు ప్రబలయత్నము

లీసరికి ఫలించి యున్న నిది కలుగునోకో!

శం. ఎటువిధి శ్రోయు నావిధిని యేగుచు నావగరాని దానినో

పుట విధికార్యమై యెదుటఁ బొల్చెడు కార్యము జంకులేక యు

క్కుటమతి స్వార్థబుద్ధి మమతలే విడిచేయుటకాక సుంతమా

ర్చుటకును వేగించుటకు నూలికి శక్యమే? మంత్రశ్రేఖరా!"

కం. అని యిటు కొన్నిటి సంగతు

లను విశదముగాగ నైయిలాపతి యూహం

తినిఁగొంచి పలికి పిమ్మట

మనమున యోచించి సుంతమాంగని ధృతితోకో.

కం. ఏతత్సహస్రముగ దన

నాతిఁగింపఁ గోరి నరవయఁ దా భా

మాతిలకముగల సౌధము

నాతని ధృతిఁ జేసె సచ్చిత్తఁ నటకున్ గొనుచున్.

ఉ. "జంకఁడు చీరికిం గొనఁడు సంఘమువేరికపాటు నెంద నీ

వంకననండు సుస్థిరతఁ బాయఁడు హాసయుతాస్యమందుఁ గో

పాంకములేనిఁ దేఁడు విధియట్లు విధించె ననండు బావులే!

శంకరుఁడైన నాతినికి సాటియె సుస్థిరమానసంబునన్.

గీ. భవ్యులను ఘనప్రేమైకభాజనులును

అమలులుఁ బసికందులును బ్రాణాధికులును

నైన కన్నబిడ్డల వీడ నడుగు నవుచు

కందుచెందిని ఘనుడెందుఁ గలుగునోక్కో!-

- గీ. స్వీయపట్టణ మనలంపు శిఖలఁ దగులఁ
గనుచు శాంతిమై నిలిచిన జనకుఁ డొకఁడు
పూర్వ ముండెనటంచుఁ జెప్పుదురు గాని
అట్టినిస్సంగు నేడిట నరయఁగంటి.
- ఉ. మంచియొ చెడ్డయో జరుగ మాటికిమాటికి చానిఁ గూర్చి యే
యెంచుచుఁ గార్యములే విడుచుహీనుఁడొకండునొకింతయెంచినన్
బ్రాందితకార్యరాజవిడువన్ జనకుండెడు ధీరుడొక్కఁ డొ
క్కించుక యున్ బొసంగనటులే స్థిరుడౌ మహనీయుఁడొక్కఁడున్.
- కం. ఈలీల సచివపుంగవు
డాలోచనఁసేయుచుండు నాలో నృపుఁ డా
లోలాక్షి యెదుటఁ దెలిపె బ్ర
జాలోకపుఁ గలకలమ్ము సకలముఁ గ్రమతన్॥
- మ. శనస్రాములకన్న మిన్నగ ననంతప్రేమమైఁ గాంచి పెం
చిన యాబిడ్డల నిచ్చి వేయుమని వ్రాసింపంగ నాలేమి యి
ట్లనియెన్ మెల్లన మందహాసగతి వక్త్రజ్వలనన్ మార్పు నొం
దని స్థైర్యంబునుఁ దెప్పఁగాఁ బలికి నుచ్చితాక్షిఁ కే మొప్పుదున్॥
- గా. “ఈమాత్రముగ్గురి కేల నాకడకు మీరేతెంచి వాక్కుచ్చుటల్
వామాలోకము భర్తృవాక్యసరణి వర్తించుట కాని వే
రేమైన న్వదియించు టర్హిమయి యున్నే భేదభావంబులం
దేమాత్రంబు సలీపతుల్ మనిన వాకేకాత్ములం టొప్పునే!
- మ. మనయీ నైధనముల్ శరీరములు శుంభల్లీల సర్వప్రజా
ధనవృద్ధింబులు తత్ప్రయోజననియుక్తంబుల్ తదానంద వ
ర్ధనమాత్రప్రకటంబు బొట నవి నొంతమ్మందు నాశ్లేచ్ఛఁ ద
ద్వినియోగమృదుఁ గాక యన్యమగు రీతిన్ జేయఁగా భావ్యమే॥

శా॥ ధృత్యుత్సాహబలాదులై యనిమొనన్ దీపింపగాజేయుటన్,
బ్రహ్మహమ్ముల రాజ్యవృద్ధికరమా ప్రఖ్యాతకార్యావళిన్
బ్రత్యేకంబుగ నీనినుంగు లనువుల్ పాయంగఁ గాకిట్టు లీ
యత్యల్పంబగుప్రాయమందు విడుటన్ స్వాంతంబువంతంగొనున్.

మ. సకలంబౌ మనసంపదాదులును నేనర్హేశుకారుణ్యదృ
ష్టికిఁబాల్గింబయినంతఁగల్గెడిన్ తచ్చిన్నాత్మనేర్పాటుచే,
నొక వేళన్ విడనైన నందుఁగల యేవోకొన్నిటిన్ నేడు, డా,
నికినై చింతనుబూను టర్హగతియకానే పాజ్ఞలవ్వారికిన్! ।

చం. అని ముదమార నిర్దురగు నర్భకులన్ బిలిపించి ప్రేమమై
ననుపమసుందరాంగులగు నాసుగుణాకరులన్ గరంబు, బ్రీ
తిని గడుముద్దులాడుచుఁ బరింగని బిడ్డలనొప్పగించె నా,
పిన నిల కశ్రు లిర్దురకు వేఁ గడుధారలు కార నేల్తులై.

శా. ప్రార్థింపజేచే బాసంగెడు సుఖప్రాప్తిన్ వ్యధాప్రాప్తినిన్
స్ఫారాప్లాదము దుఃఖమున్గనక యెవ్వండ్లోపఁగా నేర్పుఁ డా
నారీతిన్ సుఖదుఃఖసంహతుల నిత్యంబున్ గనుంగొంచు యౌ
గాగూఢస్థితిఁ బాయకుండును బుధుఁ డానందసంపూర్ణుడై.

చం. ఇగువుగ బిడ్డలన్గొని యహినశిమంబున తీమ మంత్రి)శే
ఖరుని కరమ్మునన్ గరము గౌరవమొప్పుఁగ నుంచినన్ బ్రజో
క్తిరములుగాంచి వారల యఖండవిరాగమునెంచి బిట్టున
చ్చెరువడిరందు కొంద రిటుచేసితిమేయని కుంచి రాత్మలన్.

ఉ. వారలలోన కొంద రతిభాసురబుద్ధివిశాలులంచుఁ బెం
పారినవారు వారలను నారహిమిమనంగనీయ భూ
దారుని బుద్ధిమాతీ పెడదారినిష్లేరిన, వారిఁగ్రమ్మటన్
జేంచి రాజ్యమిచ్చునెడఁ జేయునజేమి యటంచు పల్కినన్.

కం. క్రమమున నేతధభిప్రా
యమై యుక్తమటంచు జనములందుఁ బలువు రా
సమయమునంద బసివాపల
సమయించి శుభంబుఁగూర్చ సమయము సేయన్.

కం. అటు లవ్వారలు పల్కెడు

స్ఫుటవాక్యంబులకు సచివపుంగవుఁ డెఱ్ఱే

గటకటవడి యర్థకులను

నటవికి ననువుటలు చాలదా! యని వారిన్.

ఆ. వె వారివారి వాదవారంబులను మార్చి

ఉత్తమమగురీతి నొప్పగించి

అతిరయంబుమీర సర్భకు లిరువుర

నంపివైచి వారు హర్ష మొంద.

మ. జరిగెన్ బిమ్మటఁ గొన్నివర్షము లటుల్ శాంతగబుగా నైనను
ర్వరకున్ రాణిగ వారుకొరుకొను సద్వంశోద్భవ రాజు తా
నరయన్ లేదిక నాప్రిజాప్రినిధుల్ యత్నంబులెన్నేనిఁ జే
సిరిగా కెందును గాంచలే రటులు వాసింగన్న కన్యామణి.

మ. అలిసీలాలక యామె యుండ, నిడిదా నన్యాంగనన్ బెండ్లికిన్
గలయంగూడఁగు తేఁడు, వారుగనినం కాంతామహాసక్తుడౌ
నలభూకాంతుని పెండ్లియాడఁగల యజ్ఞాక్షి గనన్ జూరి
ట్టలు గాలంబగునంచు గండడులు బిట్టన్ రేగె రాజ్యంబునక

మ. అతినక దద్దతి పూర్వరీతిగ సరణ్యంబందుఁ జేర్పించి స
మ్మతిమై వారల రీతినే సుముఖతన్ బద్ధాక్షి కై యత్నము
ద్ధతిఁ గావింపక రాజ్యమేలు దనసత్సంతానమేరీతిగా
నతఁడొందంగలవాఁ డటన్న నుడి రాజ్యంబందు మాన్యుంగఁగన్.

చం. అది విని ధాతుణీరమణు డావిషయమ్ము సతీలలామ కు
న్నది కలరీతి దెల్పుటయు నాలి సమర్థము నాలకించి నె
మ్మదిఁ బదిలంబుఁ జేసి పలుమాఱుఁ బరేశుఁ దలంచి నాధునిన్
సదమలభక్తి మొక్కి సువచఃపరిపాకమెలర్ప నిట్లనుక.

గీ. "ఆగమాపాయులును సనిత్యములు నగుచుఁ

బాలుచు నైభవాదుల రాకపోకలందు

మోదభద్రదాని ననుఁ దొందఁ బాలు నొక్కొ

తకు వానికిఁ గల్గు భేదంబుఁ దెలిసి.

చ. జనహితకార్యమై యిది యెసంగుట, మీరలు కూడ నిట్టులే
యొనరుప మేలటంచు మదినూహనొనర్చుట, నంతకంటె నా
కు నిఁక హితంబు కల్గునొకొ! కూరిమిమీఱఁగఁ గాన కేగి యా
ఘనుడగు సన్మునీశ్వరు నఖండధృతిన్ భజియింతుఁ గ్రమ్మఱన్.

గీ. అంచులకుఁ గట్టబడి నట్టి జ్యానుఁ దుగ్ధంపఁ
దగ యథాస్థితిఁ గొను బాణదండ మట్లు
పౌరవాసకారణులగు మీరు విడినఁ
బూర్వ వనవాసమున కేను బోదునుండు!

చ. ఎసఁగు సుఖాసుఖమ్ముల కొకించుక మాఱని పూర్ణశాంతిశోఁ
బసమెయి సర్వకార్యముల వర్తిలఁగల్గిన మేటి నేర్పుశో
నుసలఁగలట్టి మానవుఁడె మానవులం గడు మిన్న కాని యే
దెస కెదిల్చోయ నాదెస నతివ్యధఁ గూలెడు వాఁడు మర్త్యుడే!

మ. ప్రజలందే యొకమాటనూం బడని దివ్యంబౌ పథంబందు లి
ట్టుఁ జరింపంగల యద్వితీయ చరితాఘ్నంజైన శ్రీరామచం
ద్రు జయింపన్ దగు ధీరవర్తనులు మీశోరంపుఁ దీర్మాన రీ
తిఁ జరింపం గని ధన్యఁగా గలుగుటకై దేతుక్కు మజ్జన్మమున్.

మ. అని హర్షంబు మెయిన్ వచించి వహితోద్వేషమ నొక్కుమృడి
దన ప్రాప్తేశుఁ గవుంగిలించికొని కాంతారిన్ని మొక్కింతసే
పునకన్ లోపలి కేగి భూషణతెని బుట్టంబుల నీడుచున్
వనవాస్సార్థపు దుస్తులంగొని ప్రయాణంబై సతిం గాంచుచున్.

డి. “ఎచ్చట నెంతదూరమున నీతనువున్నను స్వాంతమెప్పుడున్
త్వచ్చరణాంబుజాతముల పజ్జచె సుమ్ము నిరంతరం బిలుల్
హెచ్చగు భక్తఁ గాల్లెడు, సహీనచరిత్రక! దూరమెట్లు భా
స్వచ్చిరమైతి కీఁగలదు భంగ మొకింతయు నెట్టివారికిఁ”

గీ. బర్హి మేఘంబులకు సహోత్పల హిమాంశు
లకును బద్ధినీ దిననాథులకును దూర
మెంతయుండిన మైత్రి కేయిగు కలిగె!
దూరమెందు సుజనమైత్రిఁ దోయఁ గలదే!

- ఉ. స్వాంతము మీపయిఁ దను వవారితలవసంబులోన న
త్యంతము నిల్చియుండును, ధరాధిప! పట్టునుబట్టి య య్యయ
స్వాంతమునుండి లాగఁబడి క్రాలు నయోమయ సూచియోలె నీ
చెంతనె దృష్టిగల్గి విధిచేత వనస్థలి నేను నిల్చినాఁ.
- మ. అతులంబైన విశాలభావములు సొమ్మై మీకు పెంపారుటఁ
సతినిఁ బిల్చి పరిస్థితులఁ తెలిపి స్వేచ్ఛఁ యుక్తమార్గంబుఁజొచ్చి
దరింపఁ దరుణంబు గూర్చితి, యశశ్రీగోరి మార్కటలఁ జతు
రత్యంబున గానకంపక, కృతజ్ఞఁ నీకు, పాశేశ్వరా!
- చ. సకలజనంబు సంస్తుతులు సల్పఁగ నద్దుణశోభితుండవై
ప్రకటవివేక మేర్పడగ రాజ్యజనుల కటంపెచ్చునట్లు సా
ధ్యికిఁ బతివై సమస్తమగు దివ్యసుఖంబులఁ బొందుచుఁ
బ్రబాళికి సుఖగాయకుండవయి లీలమెలంగుము ప్రాణనాయకా!
- శా. ఏనారీమణి నిన్నుఁ జేకొనిన నేనీర్వ్యంగోనంబోనుసూ
నేనీదాన నెగాన! నీజయసుఖానీకాదులే నావిగా
నానందించుచుఁ దద్వనాంతరములం దావాసముం జేయుదున్
నేనట్లుంటకుఁ జింతనొందకు, వని న్నే మోదమే పొందుటన్.
- కం. కృపమాత్ర మెఘంబు నాపై
సృపనాయక వీడఁబోకు! నీవేగితిగా
విపినస్థలి వసియించెద
నపరిమితిప్రియము నయము హర్షము నెనఁగన్!
- శా. ప్రేమంబెంతయు నాపయిన్ గల మిముం వీడన్ మహాదుర్గభం
బై మత్స్యాణము పోవనున్నను ద్వదీయాదేశముంగొంచు మీ
యామోదంబై మదీయ మోదముగ మత్స్యాంతంబునందెంచి యీ
నీమన్ వీడుచునుంటి మీపటమె మచ్చిత్తెంబునన్ హత్తుచున్.
- చ. సురుచిఁగళాచు ద్రిష్టజనశుద్ధికరమ్ము శుభావహమ్ము భా
స్వరకరుణామయమ్ము సువిశాలము సంతతమందహాసభా
సురమును దీగనేత్రయుగళోభిత మార్యసుసేవ్యమానమై
వరలడి నీముఖేందురుచి భావనదీపిక నాకు కానలోన్.

చ. బహు జన్మాజ్ఞిత భూరిపుణ్య ఫలసర్వస్వంబునై ఘోరదు
స్సహదుఃఖప్రవిదారకంబు విలసత్సౌఖ్యప్రదంబు శుభా
వహమున్ సంతతచింతనీయుమగు నీపాదాబ్జయుగ్మంబుబ్ర
త్యహమున్ ధ్యానముఁజేసి కొందుబలమున్ దక్ఖనలోనిల్వగన్."

చ॥ అని నృపహారిణుడై సెలవందుచుఁ బిన్నలమందహాసరా
జని, ఘనులన్ సతిన్, సములశ్రీకరదృష్టిని, గౌరవించుచున్
వనికీఁబ్రయాణమై చనె నృపాలుఁడు మంత్రీకి న్వర్తరీతిమై
వని వనితామణిన్ విడిచివచ్చుట కాజ్ఞనొసంగి పంపఁగఁ.

క. తప్పని సరిగాఁ దననై
వచ్చని భారంబుఁ బడుట కాపగసుంజే
గిప్పుడు శత్రుముగామికి
నప్పట్టినఁ జింతమున్ల యాగచివుండున్.

శా. కార్యోద్వేగము వారువప్రతివే గంబుగఁగున్ మీర సా
కర్యప్రాప్తకయోజనావళియుఁ జక్రింబట్టుదొర్లంగ, నా
గార్యోదంచిత రాణినైపు మదియున్ దత్తుటరాశన్ దదీ
యార్యస్తోము నహార్యధన్యుఁనుదేహంబున్ జనన్ గానలోన్.

శా. నానాదుఁ దనకాపరానిగతినిన్ వ్యాపారముల్ సీమనం
తేనిన్ జిత్రముగాగ మారుటయుఁ గానే మార్పునున్ జేయలే
కానారీమణిఁ జేతులారగ సరణ్యంబందువన్ జేర్పగా
కానాకన్యముఁ గాంచుచున్ సచివుఁ డత్యంతవ్యధాపూర్ణడై.

మ. యతివేషంబునఁ గోసలావనిని నేయత్నించి యెల్లెట్లా యీ
సతిమార్పిల్ల యొనర్చినట్టి చెయివుల్ సర్వమునున్ బైకిఁదె
చ్చితి నైనన్ దదధీశుఁ డామెఁగనఁ బిచ్చింజెంది దేశంబున
డి తదారింధముగాఁ గనంబడమి నెండన్ మన్మహాశాలతల్

ఉ. "మగ్ధములేని నిగ్గులిన మానసమేర్పడనేని యుక్తమా
కగ్నిమొనర్తునేని మహికాంతుడురాణియు నెట్టివేళలన్
ధర్మముతప్పనట్టి మహితప్రతిభానితులేని దేవుఁడే
ధర్మముబోచునేని యిటతప్పుక నాకృషిపాగి వీరెడిన్."

- ఉ. గణ్యతమీను పుణ్యక్షయి కాళిదాసి దీనశరణ్య దుర్గమా
రణ్యగమానిరాట్యమవిరా గమనస్కుల సత్సభుత్వవై
పుణ్యమునందు గణ్యక్షయి భూపవరేణ్యశరణ్యనంత బ
హ్యణ్యని నల్లు నాడ నుసనాడక యేమొ సనన్ దినేశుడున్.
- మ. దినమెల్లఁ బలశౌర్యముల్లెఱయ మం దేహాద్విదైత్యాళి సం
హనకీడినుసల్పి సల్పి నిజశౌర్యాటోపముల్ దగ్గఁ జే
సి, నిరాకారమూర్తి కమలినీ చేతింబు లల్లాడఁగాఁ
జన నిక్షకముచాలుగా నినుడు విశ్రాంతిగ్గఁగ నాచుదున్.
- క. స్ఫురితరచారుచామీ
కరహయఖురపరివృత్తేశ్వర ఘనరాగమునా
నరుణపార్వతగభిస్తులు
ఖరకరుఁ డరిగిన పథానఁ గనఁబడె నంతఁ.
- చ. గమముగ జారి మోరజనసంఘముదావహమై యటం గ్రహ
క్రమత బ్రహ్మచర్యమంతయు సరాసరిగా మసించునెట్లు గా
ఘముగనుఁ గన్నుఁగన్నుగనుటల్ గణుఁగప్తమునాచుఁ దోప సం
తమసము నొడ నేకమునొప్పుచు లోకము నెల్ల వ్రేల్చిడిన్॥
- చం. సచివునఁబంబునందెనగు సాంద్రతమంబగు సంధికారపు
నిరయమెఱిగి మెట్టిడుట నిల్చి నటుల్ నిలిడికృతింబు బి
ల్బదలము నై ననుంజెనఁగ నంనునమందునకేగ లేక తా
నుచితిముగాఁగలగచె సచివోత్తము నందున గొంతనిల్వగన్
- గీ. ఇనుఁగుగ్రంథనాటి రాజ్యమునను రేగి
పలుతెరంగుల లేచు శక్తిలను గోల
ఇనుడుగుంకినతో నభిమృశను దాం
లొక్కడొక్కడు కనిపించె నోడవెలయ.
- నీ. ప్రభుకార్యములఁ దీర్చుపనిపైని
దినరాజు నిల్వజేసి ప్రతినిధి యనంగ
సౌఖ్యధనికాని భిన్నుద్దిసందింప
విభవిధిగచిని వైద్యవిమానంబు

కలదేష్టగమనింప నలచిత్రగుప్తండు
జగములనిల్పిన సాక్షి యనంగ
సృష్టిని సాగింప శృంగారమును బెంపఁ
గామునినోడైన ఘనుడనంగ

గీ. నఖలజీవజీవనసుసౌఖ్యప్రదుంగు
హహిరిహిమకాంతికాంతసమస్తలోకుఁ
డనుచు ఘనకీర్తగంట సుధాంశుఁ డసంగ
నలరె డంబునఁ గలవఁడఁ డంబరమున.

చం. జనహితకాంక్షఁడౌ నృపతి సద్యశమ్లు సితత్వమొప్పు కాం
తిని జగమెల్ల వెండికరణేన్ గనఁజేయుచు సర్వలోకజీ
వసముగ నొక్కటన్ బ్రకృతిపక్కున నవ్వినయట్లు నిండుజ్యో
త్స్నను నెలయింపఁలోకమును ద్విమధాముఁడు మోహనంబుగన్.

మ. ఒక గ్రంథాన నొకొక్కసంగతిని నత్వత్సాహిత్యై గొంచు స్వీ
యకవిత్వంబునఁ జేర్చికొంచుఁ దనదుర్వాచారముల్ దాచు నా
కుకవింబోలుచు భాస్కరాదులకలె గొన్నట్టి యవ్వాని భూ
మికెఱుపించుచు వెన్నభాగమును నెమ్మిన్ దాచుఁడంతాద్రుడుగన్.

గీ. తిమమునందును సుఖముదృష్టమగుఁగాని
హానివృద్ధియు తిమ్మ వ్యయము మితము
నందుఁ పలుపంగ నేమి నయ్యున్నది
యిందుమించుట కాంతుల నిచ్చుదిశెల.

చం. అగివులచే మూహుగ్నహుదుదిద్దుతశీత్రలనంచుచు నె
వ్విధమునైన నీయపదివిన్ విడి లేనినియోజితం బలెన్
విభుఁడు కళంకియై యుగుల పేరిటి సద్గుణఁగూడి యెట్లొ
కధనడింపఁ జూడెనుగా పదసోనుఁడ గాక చాతురిన్.

మ. నిగులీలన్ నచు దేశవిభునియమందంజేయ భూనాథులెం
తెగ శక్తుల్ గలిగించినన్ జనులకున్ దర్పాం దుఃఖంబునీ
యంగ నుద్యోగితిలంచునట్లు శశి యుష్మాదుల్ దినేశాదులొ
ద్దఁగొనున్ గాని జగాలకిచ్చునవి వంతల్ శైశ్వకామాదులున్.

ఆ.వె. అలరుబోడి ఫక్రుమని నవ్విసవిధాన

పుచ్చపువ్వులొకట విచ్చినట్లు

పిండియారబోయు వెరవున వెన్నెల

వెలయు వేళ మంత్రీ విసినమందు

మ. వసుధామండలమున్ సుధామయముగా భాసిల్ల సేయంగ నో
పుసుధాంశుండు దితుండగా సదివుడపూజ్యున్ మహారాజ్ఞానిన్
వెన పీఠాంచు దిశాతలుల్ వలనెవెల్వించిండు సంశుద్ధమా
నసమేపారఁ బురమ్మసేరిగ బ్రయాణంబయ్యె నమ్మల్లియున్.

శా. తద్రాష్ట్ర భవితవ్య మేమగునో యేతన్నామకస్తోమముల్
తద్రాజ్యంబున నేమొనర్తురో నిజోద్యమ్యత్న మేమనో యే
తద్రాజ్యవతంసుధగ్ధవిధమేదారిం బ్రవర్తిల్లునో
భద్రంబేగతిఁ గల్గునో యని తలంపంజొచ్చె నెంతేనియున్.

గీ. ఘోరమృగముల క్రూరంపు టారవములు
నతులసంకుల యుల్లీర వానలియును
సతిమనోహరవిషిసదృశ్యప్రకరము
చలితు కేయ వాని యోజనలపలన.

కం. పాన్పరదవారము
లోవెలపెడి మెఱపుకరణి లోదమమెడలం
గా వెలిగెడి యాలోచన
మా విశ్వానిఁ దేర్చునాత డాపురిఁ జీకన్.

చం. పలువురు నేకులంబ్రములొ పన్నుచుచుండి తదీశురాక నె
ట్టిలో విని మెల్లజారెడునటుల్ దిననాధునిరాక వేగుచేఁ
దెలిసియొక్కొక్క టే యుగుల దృశ్యముకా శశి పట్టుబడ్డదాం
గలగురువట్లు జెల్లనయి కన్పడె నంబరవీధి వింతగన్.

ఆ.వె. కాలుగెతి నొకట జ్ఞానవాసన నొక
వ్యాస్తతమములెల్లఁ బాయుకరిణి
సురుచింబుగాఁగ సూర్యోదయము గోపఁ
దమములెల్లఁ గ్రమతఁ దలంగఁ జొచ్చె.

- గీ. ప్రిజలుగర్హించు దుప్రవర్తనముల
కుక్క-రొక్కోయటంచు నాకుక్కుటములు
జీవనంబులు స్థిరములు కావుకావ
టంచుఁ గాకులు కూసె విగంతములకు.
- చ. తమనముగోవ నీరజవిశానము లుబ్బిన లేవ శీతవా
లము లిల నీవ హైమకణితండము తల్లలలాడిపోవ దు
ర్దమఘనజారిచోరనికరిమ్ములు మూలలదూరు లేవ నా
మృమాణి నభస్థలిక బొడిచె నుత్తమలోకము సంస్తుతింపగఁ.
- గీ. ఘనతమోన్మతమైన యజ్ఞానిహృదయ
మున మహాశాకిరణ హల్లు బొల్పిపొడమె
ఘనతమోన్మతమైన జగమ్మునను స
వాసికరిముఁ ప్రభువు శక్తాశయందు.
- గీ. గుములుగాఁగూడి విహరించు నమితమైన
తూటగములాది భీరుజగతుతలు తెల్ల
హరికిశోగరివాగ మాయమగునట్లు
లుడుహిమాంశులు సనిరి సూర్యుడు వొడమ.
- శా. ప్రోద్యస్తేఘసమాన్వతుండయిన నూర్మణి డాత్మతేజోరమఁ
జోద్యుజ్జాప్తుఁ డదంబునదప్రేతనిక సూక్ష్మంబుగాఁ దోలి ని
రేద్యజ్యోతి జెలంగునట్లు నృపుడు వేధించు కష్టావళిన్
దద్యుత్తింబునఁ ద్రోలి దీప్తిగన నాత్మక మంత్రియూహించెడిక.
- మ. ధరణీజాహృదయాబ్జమిత్ర! జగదోద్యుద్ధాత్ర! నీరేజనే
త్ర! రహోదంచితసచ్చరిత్ర! విబుధత్రాణైక దీక్షాపవి
త్ర! రణోద్ఘాటితత్రాత్ర! బుధసంతాపాటవీవీతిహా
త్ర! రఘుద్వంశపవిత్ర! ధీరనుతివాత్రా! మిత్రగోగ్రోభభా.
- భూతిలకము: శిష్టజనానలిపోషణ! నృపశేఖరాన్వయభూషణ!
దుష్టనిశాచరభంజనా! పరితుష్టచూనసరంజనా!
దృష్టివినిర్జితదానవా! నిజధీసముద్ధితమానవా!
సృష్టలనద్గుణభాస్వరా! మహిజాహృదంబుజభాస్వరా॥

లోదకము:- కామ్యఫలప్రదగౌరవనామా!
 సామ్యజనస్తుతసద్గుణధామా!
 రమ్యశరీరనిరాకృతకామా!
 భూమ్యధిపస్తుతభూపలలామా!

॥ శ్రీరామానుకంపాకటాక్షులబ్ధకవి తాథాశీయ
 కాండిన్యగోత్రపనిత్ర ముత్యవంశపయః
 పారానారరాకాసుధానిలయ కామేశ్వ
 రాంబానూర్యనారాయణార్యతనయ
 విబుధవిధేయ శ్రీసుబ్బరాయ
 ప్రణీతంబైన నిశ్చేయ
 సానందకావ్య మండలి
 త్పరీయాశ్వాశము

సంపూర్ణము.

నిశ్చయసానందము.

చతుర్థాశ్వాసము

౪౦. శ్రీజయబలదపరితా! నైజదయాపూర్ణనేత్ర! నారదగాత్రా! భూజానికులపవిత్రా! భూజాహృదయాబ్జమిత్ర! బుధమతిసాత్రా! || 1
౪౧. శ్రీయందుక విభవంబునందు గడువాసిన్ గన్నవాడైన నెన్నో యిక్ష్మలపాలుజేసి మతిశాంత్యుత్సాహముల్ పాయగా జేయున్ గర్భమదెట్టిచిత్ర మొకదా జేజేలనుంగూడ! విజ్ఞేయజ్ఞాతయు నొందకుండున విరక్తిప్రాభవోపేతుడై. 2
౪౨. కాననమందు రాణివిడి గణ్యచక్రైడు బుద్ధిసాగరుండానయవర్త్య కట్టిగతి నాపగలేమికి నంతయేనిఁ దానాననమెత్తలేని తృప్త నందుచునుండుటఁజూచి నాయకుల్ వానిసమర్థరీతిగ నె భాషణఁజేయుచుఁ దేర్చిరెంతయున్. 3
౪౩. కృమమున నాసుశీల నటుకాననమందున వీడువార్త రాజ్యమునఁ బ్రకాశితంబగుట నట్టిసులక్షణపోష నింకనాఖ్యము గననేర్తుమే యనుచు నాడెడువారును నట్టియద్వితీయమహిళ నింకగాంచమని యాడెడువారును నై తత్పురిన్. 4
౪౪. అందలికొండఱన్నిటను నాశరపాలునకర్తమైనదాసుందరకన్యకామణిని జూచి వివాహము సల్పితీరంగాడెందములందుఁ దీవ్రమగు తేవలబూనుచు నన్నియేని యెన్నుండగు కన్యాకామణుల నవ్యవటంబులఁ దెచ్చిచేర్చినన్. 5
౪౫. ఎన్నెన్ని చిత్రేణులములన్నన్నరనాయకులుదెచ్చి యధిపున నిడుచునన్నరపతి యంతొందును శిన్నక యన్నిటినిమున్నె యెంతయుఁద్రోసన్. 6

౪౬. అన్యతము నట్టివేళలను నాఁడియెఱుంగనితేఁడు నచ్చకుం
డిననొకకన్న నచ్చెనటు నెమ్మివచింపఁగ లేఁడు తజ్జన
మ్మునకుముదమ్ముగూర్చు, నిజముంగన నాలనియాత్మిక్కేఁకఁజా
లిన పటవగాజనమ్మునిడలే రిలువంగను బొందిరెంతయున్. 7
౪౭. రమ్యతయున్న నుండదటప్రాభవ. మొక్కట నద్రియుండినన్
సౌమ్యతశూన్య వద్రియునెసంగినచోటఁ గులఁబు నందువై
షమ్యమ దోచు నందుఁ గడుజక్కఁగనున్న మహాకలలోటునై
భూమ్యధిపాగ్రగణ్యమది పూర్తిగనొందును నచ్చటంటచేన్. 8
౪౮. కడకానాయకు లెన్నియేజలినముల్ గాఢమ్ముగానల్లి యె
క్కుడు తన్మొత్రియు సాయమాన్సలువఁ జేకొగల్గిరాసింభురా
జిడుతెప్పుతికచిత్ర మిద్దిగని యగ్నేయాక్షియేనిచ్చితీ
రెడునాభూపునకంచు నెంచికడుహర్షింపంగ నైరెల్లరున్. 9
౪౯. సకలంబౌశుభలక్షణంబులను భాస్వద్వర్తనంబందు రూ
పకళాశోభలఁ బూర్వవాఙ్మివలెఁ గల్పెద్వాక్షి భాసిల్లి యిం
చుక ప్రాయంబున లేతయై చురుకునన్ సుస్ఫూరితావణ్యమం
దకలంకమ్ముగనుంట నాపెచు నృపుం దాసించువంచెంచుచున్. 10
౫౦. వారు తదీయచిత్రమును పార్థివచంద్రునకిచ్చి యామెను
స్ఫూరగుణాదులఁ మిగులసంఘటిచేసి వచించి యట్టి స
ద్ధీసులక్షణాఘ్య తమ దేశముఁ జేరిన సర్వశోభల
వ్యాదిగఁ గల్గెతిరునని వారు పదింబది ఎల్కచుండగన్. 11
౫౧. కన్యకలక్షణావళులఁ గాంచఁగ నట్లినయంచు రాజనఁ
ధన్యతనందురీతిగనె తజ్జనులెంచి నృపాలుచిత్ర మా
కన్యకకందఁజేయఁగ నఖండగుణాన్వితయైనయట్టి యా
మాన్యయుఁ దచ్చరీతిము సమస్తమెఱింగికొనంగఁ జూచుచున్ 12
౫౨. కర్ణాకర్ణికగా నరాధిపుడు ముగ్ధాడంబుగా నెంతొసం
పూర్ణప్రేమ వివాహమాడిన పుపుంబోడిన్ మహాసత్త్వసం
కీర్ణంబౌననమందు వీడెనని పంకేజాక్షియాలించుటన్.
దూర్ణప్రక్రియ నామెనొక్కపరి దానున్ జూడఁగాఁ గోరినన్. 13

చ. తదపులనుండి దేశములదద్దయుఁగ్రమ్మఱి చెందుచున్న య
య్యిడుములు నాటితోనుడుగ నెంచుచు నుండెనువారి కామెయ
వ్వడువునఁ బట్టి నానుడు లపారిముగావ్యధగూర్చె నింతకుఁ
బడినహృథాళి వ్యర్థమగుమాదిరి తోచుటచేత వారికిఁ. 14

కం. పిడుగులు వడివడిఁ బడియెడు
వడువున నుడివిం నుడువుల భయపడిరి కడున్
బడితొక నుడివిని వడువున
నుడివిని నప్పజేతి కేమి నుడువునో యంచుఁ. 15

కం. అవ్వారి లవ్వధిని బడు
నివ్వగఁ దిలకించి మంత్రినేర్పుమెయి ధృతిఁ
నివ్విటిలఁజేసి వారిల
కన్వసితి గుణాళిఁ దెలిపి యతివిపులముగన్. 16

మ. సచివాగ్రేసరుఁ డాధరాధిపుని పజ్జకానిల్చి సర్వస్వమున్
వచియింపఁ బటమంబులేమఁ గనులన్ గంటాదిగా నన్యకా
ర్యచయంబేమియుఁ దోచ కొక్కపరిఁబచ్చాక్షిన్ గనన్ గోర్కి.. తో
చుచు వాత్సల్యము ప్రియయో కలచు నంచు న్బల్కితేడంతటఁ.

కం. ఒకఁ రింపమునువిడి యూ
రికిరివ్కుని రాణివేరఁ బ్రేమంబున లే
భకి నొకడు వాచు నదిగొని
యెకిలంకుడు మంత్రి వోయె నావనమునకుఁ. 18

మ. 'కడుభస్మంబున బద్ధుఁడై క్షయఁగొనంగా వెట్టిగా దౌష్ట్యమే
చెడివేళన్ గడుఁగూర్చుఁగాఁగఁ, దటిసీక్షింపన్ దరిన్ నిల్చు నా
తఁడు సచ్చగుడుగాఁగ పేయమతిఁ గుశానకర్మవైముఖ్యమూ
నెడివేళ విరనుండుగాఁ దలచుటల్ నీచంబు ధిరాత్ముని'. 19

శా. ఎంతే నీగతినున్నతస్థితిని మంత్రశుండు డెందంబునఁ
జింతంజేయుచు భక్తిరక్తిగదురన్ నిశ్చేయసానందులం
దెంతే బాల్చిడినద్గుణంబులనుఁ దానేగన్ ననిన్ జేర న
ర్వాంతర్యామినిఁ దాదలంచువని నాయంబొటకున్ మ్రొక్కుచున్.

శా. ఉత్సాహంబున సద్విజ్ఞాపకులతో నుత్కంఠమై గాడుచు
వాత్సల్యంబున నేమలంగలిసి సద్భావంబుమైనాడుచున్
జిత్సవిత్సుఖాకూలీలను మానింజేరి భాషించుచున్
సత్సంగశ్యాముమై గుణీకృతిమహానందమ్ముతో గ్రాలుచున్. 21

చం. తనచిరుసప్రతివెన్నెలల దద్వనమెల్ల గడున్బ్రకాశితం
బొనిరుచును మృదుప్రేమలోక్తుల సద్వనచారణీసఖ
మనముల నుల్లసంబడుచు మంజుభాషలచేత సేనచే
మహానయప్రమోదదీగఁ బొల్పుచు రూపమగన్ నమోదమై.

శా. ఉగ్రంబి మునిరాజునొద్ద నిగమాంశోక్తుల్ విమర్శించు నే
తత్కాంతాజనసంస్తుతాంచితచరిత్రన్ లేమి నిశ్చేయసగ్
దత్కాంతామనందుఁ జూచి వినయోద్యద్భక్తిప్రేమైక్కిలా
నుత్కాంతస్పచివుండులేఖకనుఁ జేనుంపంగ నారాణియున్. 23

అ. వె. 'కర్మమునఁ బొసఁగు నగణ్యచిత్రంబులఁ
దలయఁగలుగునారు గలరె యెందు?
సంభవముల వడి నసంభవములుసేయుఁ
దలఁపనట్టివనులు గలుగఁజేయు 24

చం. ఒకనియనుగ్రహంబునకు నొక్కని యాగ్రహదృష్టికి మతా
క్కొకసమహాన్తుత్థితీకి నొక్కని నీచపుమన్నికినే జనుల్
ప్రకటితగృమొండె నుడువందగు కారిగామించు నెంచనే
రక యితరుంబు నెఱుంగువురా, కితరుంచు విమోహులైకడున్. 25

శా. పంకేజాసనవాసప్రముఖదేవస్తోమమున్లూడ ని
శ్శంకప్రక్రియ నిచ్చఁదిప్రసంగల ప్రజ్ఞంగల్లు నాకర్మమీ
వంకన్ రాజ్యముఁ జేరినన్న నియమింపవలెనొక కింకేటి కా
టంకం బెల్లరుసన్నుఁ బంపఁ సుహృద్దస్యాత్తులై యందుఁదాన్.

చ. తలపగ నామదిం నిలుచు తద్విభుహాసయుతాస్యచంద్రిమం
దలమును గాంచుచున్ నిలుచు డంబున నానెని భూరినద్గుణా
వలియు విశాలభావనంబుఁ బాయకనాడుమనంబునందుఁ ని
చ్చలు వెలయున్గదా! నృపుని సంతతదర్శనమెట్టిభాగ్యమో? 27

శా. ఆధీరాత్మని యూజ్ఞచేత విధిచే నశ్మంతమున్ బద్ధులై
యాధారింబు నృపుండుగా నడిచి నేనావాసమున్ జేయ నెం
తేధన్వన్యమునొందనొక్కొ-! పుగమర్త్యప్రభునన్ నన్ను
మన్మథుడచ్చటికేకుడెమ్మనుచు నానింబుచ్చినం బ్రేముడిన్". 28

కం. అని యిటు పరిపరివిధములఁ
దంనాథుని సమస్తప్రతినిధి మతి యో
చింపేయుచు నిశ్చేయింప
తనను ప్రయాణప్రియత్న శత్పురతఁ గడున్. 29

చ. మునుసలియొద్ద నానాహితము స్తవగోరెడు ప్రాణతుల్యుల
ముదితలంబున నన్ సెలవుఁబొందుచుఁ బెంపుడులేళ్లఁ బ్రీతిమై
గదిసి సఖాలద్రువ్వి సుమకాండములొక్కటముద్దువెట్టి తాఁ
గదలె నమామృత డాయితముగా నొనరించిన తేను నెక్కుచున్. 30

శా. ఈనిశ్చేయింప కాసవిడి పురికై యోలెంచు టాలించుచున్
నానేమెంచెనోకాని, సింధుపతి యుద్యత్సత్సభా జేసి, యా
యానందప్రభునిన్ జనావలినినయ్యుజ్జాక్షి, నిశ్చేయింపన్
దానానంద్యముజేసి గౌరవముహావందంబు లేచారగన్. 31

మ. సదివాక్రీతు పోగ్గులంబుపము నానర్జునసహాచరం
డుచింతింపొ పరివారమున సలియు సత్కుత్సాంధ్రమై నాయకా
ని చమారాజులు వెంటడింపఁగ మహాలీలఁ సభాజేరఁ గో
రి చింత భావిగతిన్ రింతియున నేరీతిన్ విమర్శించితే. 32

శా. ఈరీతిన్ దనుదేశమున్ వదలి సుగతేహూర మవ్వారలే
శేర్ యుద్ధపువాద్యముల్ పిదపఁ గద్విఖ్యాతు సైన్యంబుపై
నారాగిమ్ములు రాగ సింధుపతి తస్మర్యాదకైయెంచి తా
నారీతిన్ బొనరించియుండునని యావాంజేసి రవ్వారలున్. 33

చం. కృమమున ముందువెనకల నగణ్యబలమ్ములు మూగి బాణవ
ర్ణముగురింపంగ నెల్లసఁ గరమ్ము మహాద్భుతమంది మంత్రీధీ
రమతిబయల్పడన్ ద్రుణిగాలిఁగఁజేసిన మోహరానను
త్తమగతి నిల్చి సర్పిరతిదాదుణరీతి మహాహవమ్ముటన్. 34

ఉ. సీరియు శౌరి భార్గవులు చాలగ నోడు ప్రతాపమొప్పు భూ
దాటని నాటింగరవిధానమెసంగె మహామృతంబుగా
నారివిజీవభార్గవుల కందగరాని విచిత్రలీలఁ నెం
పారెను ధిరధీఁటిమ నానచివాగ్రిణి గ్రాలినాడటన్. 35

చం. అధిపుప్రతాపశక్తియును నానచివాగ్రిణిమంత్రయుక్తియున్
మధురవచః ప్రభావయగు మానిసియుత్సుకవృత్తికోక్తియు
త్యధికఁబుడైన తత్త్వజలప్రాంతితమా ప్రభుభక్తియున్ మహా
సిధులయి యుగ్గిరితిగ ననిన్ బాసరింపగఁజేసె వారింక. 36

శా. ఆసైన్యంబుకోసల ధిపుని సైవ్యమ్మాటయిన్ రాజులే
కాసైన్యంబును ముత్రియేగడువగా నైయుంట వీక్షించుచున్
వీసంబైనను యుద్ధకారిణములన్ వీక్షింపలేకున్నచే
డాసైన్యంబులఁ దూలనేసె ఘనశౌర్యాటోపమేచారగన్. 37

ఉ. ఆహవమందు నెల్లెడల నానగనాయకహాలీయై చమూ
వాహినిఁ నెల్ల వారలకుఁ బాయనియండగనై మహాబలో
త్సాహముఁబుట్టిల్ల రిపు సైన్యమురిష్టచరణగఁజేసెఁ గ
త్సాహసపుష్పలంగనుచు సాధ్వసమందె దివ్యః సంతతుల్. 38

చం. మెటియలనంటి సైనికు లమేయబలాన్నిశు లన్నిదేహభూ
నరపరిరక్షితుల్ కుశలభాస్వరధైర్యులు జూపు హోరసం
గరకుశలత్వమంగని యఖండముగా నెఱగంద దిక్కులన్
ఁబరిఁజెగిపోవుచున్న నిజవర్గముఁ దివ్యుచు వారిమంత్రయున్. 39

మ. అతికోవాగుణి తాత్పర్యుడౌచు నతిశౌర్యకోధముల్ మీఱి శ
త్రుత్రితిన్ మగ్గువొసర్చిఁగొంచు ఘనవిద్యుదేగ మొప్పన్ మహా
ద్వితః జేరంజని బుద్ధిసాగరువియుద్ధస్యందనంబున్ నడిన్
శతబాణముల నొవ్వనేసి పలికెన్ సక్రొధుడై యాగతిన్. 40

శా. “దోర్దండంచిత చాపశింజనిగడున్ దూర్ణగబుగా లాగి మ
ద్దుద్దాంతాద్భుతవిక్రమంబుమెఱు నీదుగ్ధర్వసర్వస్వ మా
యుర్దాయంబు సమాప్తిఁ జేసి భవదీయోర్వీశుబంధింతు వే
మర్థింతుఁ భవదీయ సైన్యముల నామర్థ్యంబు దీపింపగన్. 41

శా. యతివేషంబున లోనజొచ్చి యెపుడోయైనట్టి సంభర్షణము
జతురన్యంబునఁ బైకిలాగి యెఱిగొ మత్సర్వంసహానాథునిన్
మతివోనంబొనరించి రాజ్యమున సంబద్ధుండుగాఁజేసి తీ
వతిదౌప్యంబున, గాచిఁగొమ్మ భవదీయాధీశునిప్పట్టునన్! 42

శా. “సామగ్ధ్యంబున నేను రాజ్యమును నిచ్చల్ శ్రోవకేయున్నచో
నేమైయుండునో వీశులంపుమెఱునే డింతేలనేనెంచిన
ట్టిమార్గంబున మీరునిచ్చిపడుటే యెంతేనితార్కాణమా
నారూనాథుఁగుమాధవున్ వనుపసుస్వాంతుండుగానుంట్లకు.”

మ. ఆనియేమే మొనచించుచుండ నవి హాహాకారముల్ రేగె ని
మ్ముననానందవృత్తుండుకోసల వమూపున్ కూర్చినారాచపం
క్తిని ఘోర్నిల్లఁగ నేసియుండుటను, నార్తిన్ తచ్చమాసంతతుల్
కనఁ దిక్కులులేకపారి రిటలెక్కన్మీటి యొక్కమ్మడిన్. 44

శా. ధైర్యప్రీతియ శౌర్యధుర్యులగు యోధగ్రామణుల్వచ్చి సా
కర్యంబేర్పడ మంత్రినాసచివుముఖ్యున్నహితార్థి రణ
చార్మ్యండ్ నలబుద్ధినాగదుని యాజ్ఞారీతిబంధించి యా
దార్పిణ్యబొప్ప విదేహరాజ్యమునకుద్యప్రితిమైఁ జేర్చగన్. 46

చం. ఉచితగతి విదేహకు హహోత్తమంక్షణమీయఁగా నమే
యచతురతిఁ దనీయసచివాదులఁ గాచుచునుండ నిష్ఠులన్
సచివుఁడధీశుఁడున్ నియమనంబొనరించి ప్రయాణమైరి, సై
న్యవచుజయస్వముల్ నభమునంటఁగ, సింధుపతిన్ గనుంగొనన్.

కం. అనుగొనని హఠాత్సంఘట
ననురాజ్యామాత్యనటల నైజబలమతుల్
గనితత్ప్రిజలెల్లరు గొను
ఘనమోదముఁ దెల్పదగమె కంఠభవునకు! 47

కం. వీరుదెంచుచునుండుట
వీరుండగు సింధురాజు విని ముదిమలరిన్
వీరికిఁ గౌరవమీయగ
స్మరవివేకులను బనిచె వారికెదురుగన్. 48

గం. ఆరాధనాభియును న

వ్యారలఁ దగురీతి గౌరవముఁ జేయుచు న

వ్యారల కుచితస్థలు ల

వ్యారిగ నేర్పాట్లుసేసె పాభవమెసఁగన్.

49

మ. తనదా నెచ్చలిపిండుతో గడలి మేతస్సింధురాట్టత్ని యి

మ్మున నిశ్చేయస నాపెనెచ్చలుల సంపూర్ణప్రభాగౌరవా

లిని సమ్మానముఁజేసి యంతిపురి నోలిన్ జేర్చి తానెంతయున్

జనివాప్పన్ గడునిష్ఠగోష్ఠిఁ గడపెం గాలంబు మోదంబునన్. 50

కా. శ్రద్ధాభక్తుల సర్వదేశవిబుధప్రాతిమ్ములన్ జేర్చి స

ద్భుద్విన్ ధార్మికశాస్త్రచర్చలను సంపూర్ణంబుగాఁజేయ సం

శిద్ధుండౌ పరిణిద్ధబుద్ధియుగురాజున్ దానిశిష్యఃకుండై

సిద్ధింపన్ బాసరించె భూరిరథ నాసింధుక్షితీసుండటన్.

51

కా. ఆయానిందినృపాలుపాండితికి యుక్తాయుక్తసంవిత్తగా

మేచుప్రజ్ఞకు వాదశక్తికి సంప్రీతాత్ములై పండితుల్

ధీయుక్త వైభవమున్ బలంబొకట సందిపించెనెం చెంతయేఁ

జేయఁజొచ్చిరి వానిసన్దగతతన్ జత్రంబుగా ప్రోత్సాహముల్.

52

పంచ. అశేష శేషుషీ యశోసుఖాభభాగభాగ్యముల్

విశేషసంపదాయుర్నిత్య విత్తవైభవాదులన్

నిశాపమాళి యిచ్చి ప్రోవి నెమ్మివేడిరాగుఘట

దిశలోడున్ వెలుంగిన విప్రదేవారాజ శేఖరున్.

53

చం. ధనమధికారమున్ గలిగి ధార్మికవిద్యయును నీగతిన్

ఘనమగు శ్రద్ధయాదుముఁ గొతుకమాన్దయు భక్తిగౌరవా

లిని గొని యుంబు నెల్లకు భోగి యితఁడే తగురాజులంచు బి

ట్టనుకొని రెల్ల చోటులకు నాఘనసింధునృపాలచంద్రినిన్.

54

ఉ. ఆసభయైవవెన్క వినయాన విదేహనృపాలుఁడేరి తా

నాసమయాన సంతిపురినాయితముంబొనరించుచున్న యే

దోసభలోని కొక్కపరి నోపిక రమ్మని సింధురాజనన్

దాసచిత్తండు వెంటఁజనఁ దత్ప్రభఁడేరి నతండు వేడుకన్.

55

గీ. ప్రభువు మంత్రిని నాయకవ్రాతములను
నంత్రిపురికాంత లెఱుగనియట్టిరీతి
పారివచనంబులెల్ల నవ్వారిఁ జెలియ
వారుకోకునటులె జేర్చె వారిమంత్రి.

66

మ. అచటన్ పీలగుచోటఁ జాటున నమాత్యశ్రేష్ఠునిన్ దత్ప్రజాని
నిచయంబున్ విభుగూకుచుండునటు నిర్ణీతంబు నామంత్రిచే
యచు నిశ్చేయసఁ జేర నవ్వభువు నత్యుత్కాంతఁ బిల్పింప నా
వచనంబున్విని భాషితాంగియయి యాపద్బాక్షి యేలెంచుచున్.

మ. ఋతుచాళిఁ గుసుమాశరంబుపగిది స్వప్రక్షాళి నశ్వశ్రమ
ట్లుత్తురంగంబుల శక్తివాసువముల మోహాధ్యగాఁ బూతగా
నుతిపాత్రామలగా నెసంగియచ్చటన్ గూర్చున్న కాంతాళి దృ
ష్టితితిన్ వెల్లెడు భూరిరూపగుణరాశిన్ రాణి నిశ్చేయిసన్. 68

నీ. దోషరాజః శ్రీః దోషిరాజచురీల
నెఱిసొప్పు నునుసోగ కుసులతోడ
పంకజారిని నెంచి వంకలుంచి హసించు
సదమల మోహనాస్యంబు తోడ
పలుతిమోహరహూచు భవ్యమోదదమ నా
చంద్రికఁగేను హాసంబు తోడ
నెట్టివారలనైన నిట్టెమార్చిగ నైన
సిద్ధికోమలశీత దృష్టితోడ

గీ. చూడజూడంగ నింకను జూచుకోర్కె
దరికిజేరింగఁ గుగుణాళితలఁగుకోర్కె
భాషవిసగ నుచ్చేర్చితి ఎరిలుకోర్కె
పొడమ మేఱవీరకఁ జేయు మూర్తితోడ.

69

కం శివకేశినవిధిరాజ్యలు
భువినేకత నామెచూపమును గొని రిన స
ర్వవిమలగుణముల వెలయుచు
యువతీలోకంబునందు నొప్పెడ నాచెన్.

69

కా. ఆకరాక్షయతలోచనంబు నవసంఖ్యంబోలుకర్ణంబు శో
భాక్షిర్ణంబయి నువ్వుపువ్వునగు రమ్యంబైనదా నానయా
యాకాశంబును బోలు నెన్నడుము నొంపైనట్టి పాలిండ్లు వ
ల్లకాండంబులనేలు బాహువులు నోలిం గ్రాలు నిశ్చేయసన్. 61

మ. కని యాకన్నియ భక్తిమీర నటునాకంజాస్యపాదాల చెం
తను సంప్రీతిసమస్కృతులసలిపి యేతద్ధ్యాననిర్మగ్నయా
చు నిమేషంబట్టి దేహమున్నటవఁ జంచుండువ్వె యారాణియా
పెనుబైకెత్తి శిరంబుమూర్ఖాని మహాపేక్షన్ దరించేయచున్. 62

గీ. జలజపగబీరజంబాల జాలములును
గగనగోస్తనిగాంధేయ గజములోడు
నానన కుఱంగరాగ దృగావళియును
నుదరవాగ్దేహగమనమ్ము లొప్పుదాని.

53

సీ. మందాకినీసేని మందహాసముదాని
గిండ్లనుమీరు పాలిండ్లుదాని
స్వర్ణకాంతులమీఱు భవ్యదేహముదాని
వజ్రజాలుమీఱు పల్వరుసదాని
కాలసర్పముఁబోలు ఘనవేణి కలదాని
కంబుయగఁగల్గు కంఠంబుదాని
స్మరధిసన్నునునొంపఁ జాలుకన్బొనుదాని
మీలనుబోలు నేత్రాలదాని

గీ. కంజశోభనుమీఱు వక్త్రగిలుదాని
బింబమునోబ్బులు ప్రవిమలోష్మింబుదాని
వరిమిళింకపంక్తి గొను ముంకులదాని
గేయమైయొప్పునాబగునఁ గేసుదాని.

54

గీ. ఆతులకమనీయము విమలహర్షదంబు
నిరతమందస్మితవికాస సురుచిరంబు
భాగజితసుధాధామబింబంబునైన
యతులవికసిత కోమలాస్థంబుదాని.

55

కం. రూపమునానందంబును

నేచగునుఁగూళిఁ జేర్చియుటలేకన్యా

రూపము నవ్విధిసేయుట

దోషిచుచునున్న మూర్తిదోచెడునానిన్.

65

ఉ. అట్లుటఁ దన్నుబోలు రుచిరాంగకముల్ మృదుహాగచంద్రికల్.

దిన్ననిభాషలుగు లేనును, యౌవనరాశిఁ గాంచి యే

తెన్నున నాపినల్లలక తేకువఁబొంగెడు పేషమూట నా

మెన్నముంబుకొఁగిలిసి మెలుగఁజేరిచి రాణి పిచ్చులక.

67

మ. మృదువాశ్యంబుల నిల్లువలె, నటఁదానేమేమిభాషించునో

ఁబుకన్వారియత్నిమే ఫలమునందుం బొందునో యంచుఁ దా

మెంభావించుచు నూపిరివ్విడువ కెంతేనాయకులూడఁ ద

స్పృహతీరిత్నిము మెఱమీఱు ఘనసంహోహా నాలింపగక.

68

మ. సకలంబౌశుభముగ శంబులను సిద్ధుంబులుచేకూరచున్

ప్రతిపాధనశోభింబులనుచు సంవర్ధిల్ల నాశీర్వాదిం

చి కడుచు బ్రేమను మునుఁజెచ్చుచు నానీహంతిసిన్ దన్ను నా

డకునానన్వినముసేయు కారణము వింటన్ గోర నాకన్యయున్.

69

ఉ. “మీమహానీచువర్తనము మీమృదుభాషలు మీలనద్గుణ

స్త్రమముఁ గూర్చి విందు మిముఁజూచి సమస్కృతిఁజేసినంత శో

భాసుయపకూను జగ్గునును బాంఘను మిమ్మిటఁ బల్కునంపితిన్

మీమహితానంకింపను క్షమింపఁగఁగోరెద నాశిశుక్రియన్.

70

ఉ. నాకమఁబోనివారిలకునైన నలభ్యములైన సద్గుణ

స్థికమహోడ గ్రాలెను నసింధ్యచరిత్రలు మీకులానికై

వ్యాకలమంది శింకఁగొనువారల చిత్తములకుఁ దుండఁగఁ

జీకటింబియుండు గుహానీమలటందుఁ దలంతు నెంతయున్.

71

ఉ. అప్పుమేస్తి నైగను వహదుభృతముండఁగఁజేయునట్టిదై

యెప్పుడి మీప్రవర్తనమె యుత్తమరీతిని ద్వైత్యులోన్నతిన్

దెప్పక చెప్పచుండఁగ, సిసీ! యనుమానమద్వైత్యులైనో

యప్పురివారు మెచ్చునటు లన్యలికెవ్వరునుండురే భువిన్.

72

చం. అతులితశాంతిదాంతుల. సమంచితలీలల, నాగమాంతజా
ధితసుపథంబునన్ మెలగి దివ్యయశంబునఁగ్రామిచున్న యు
న్నతలను మిమ్మె యీగతి నొనర్చిన నన్యులు నిల్చుట్టుల
బృ' తలుపుచోకి లే తినెడువారిల కప్పడమొక్క లెక్కయే. 73

మ. తలఁనాల్కుగ నెల్లడఁ మెలగి యుద్యత్కీర్తి నార్జించు వే
ళల, మీఁబడ్డఁ జెరులార విమకాలంబునను, సంపత్సృం
బులవీడ్కొంచు వనంబుఁజేరుతటి : స్థైర్ మిమ్ము రమ్మించు నిం
దులకు స్థిల్నివవేళి మోలని భవన్మోదంబె చిత్తంబుకా. 74

మ. వసంతాద్యగురాలుగాఁగ మిగున్ భాసిల్లు మీచెంతి నా
సిగ్గా నర్చిలనెంతియేని వదివాంభింతెన్ సదా కాసి మ
ద్యుఃఖిల్లినలేని మూర్ఖజనులందొన్ రాణిఁగొల్పి ముగ
టను వాంఛింపనసుమ్ము సుంకొలును, నానందసృష్టాన్తాన్తికా. 75

ఉ. చూచినఁగొంతిమాత్రమున గుడ్డవిరోధిసనైన నట్టొం
కొంచములేని స్వచ్ఛమగుకురిమిఁ గ్రాలఁగఁజేయఁజాలు మీ
దొచిఱునవ్వు కిచ్చినలయఁదూన నేటికి రిత్తవోయెనో
శోచమనాని, నామమతిదోషముచేలి నే యేమొ! మాతరో! 76

మ. అనగన్ జిత్రిము తేనెచిత్రము వటి యాత్రి గగనుగొన్నదా
ది సంతాంతమితభక్తిగాఁగఁగొల్పి దేవుండుగాఁ బూజసే
యనే శోచిన్ మది నన్యభావమిసుమంబైనన్ గణంబోన ని
జనమెఁజెంతిఁ బున్న ముల్ పలిపినన్. సర్వేసు జేమొంచెనో! 77

ఉ. దృష్టులమిఁగ్గుఁజూడకయు నిద్ధితిండును గజ్జవాలిసం
తప్తికామునై వెలయు తోరపువర్తనమొది వింట నే
కన్యమునొందయైన మిమ్ముఁగాంచి నమస్కృతిఁజేసి జన్యమున్
శిష్టముఁజేయు నిష్ఠమితి శ్రేష్ఠతఁగల్గు నవార్యమైకడున్. 78

మ. అనిభావించు నభూవతింసమును బ్రేమారూఢిమై బుజ్జగిం
చి, నయంబొప్పఁగ నాయమేయసుగుణశ్రీయైన నిశ్చేయసా
వసితారత్నిము మాటునల్కఁదొడఁగెన్ వాక్యంబు వాక్యంబునం
దును నేమాగునో ఈమెయంచు జనులందున్ గాంక్షనాలింపఁగన్.

చం. "బాలికలాలచేతను బ్రపంచపుండిరు నెఱుంగనేరకీ
 లీలవచింతు, వేళునుడు లీలమెయిన్ దమ తెల్వినున్నతిం
 గ్రాలుట యెల్విలేమినివగంగొనుచుంటయు మండునే ననుం
 డేలవ్యధాళిగిండుడెడు నొకిండుకమార్చెడి శిశ్నియున్నచో" 80

ఉ. వజ్రసనప్రకారమును మానసమందు నెఱుంగలేని యే
 తిజనమల్లు శంకను వితాకును బొందుట వింతయగుచునే
 సజ్జనుడున్ ఎచించుచోళా! సత్కులసంధిపుడే నృపుండుగా
 నిజగమందు గోలెడొళా యెవ్వడుగాని; తలంచుచూడుమా! 81

చం. జనమొకరినుచున్న నలుగల్గినమాత్రముచేత గాని నా
 మనము నెఱుంగగోరుచు సమస్తముఁదెల్పినపై ననుజ్ఞని
 చ్చిని పిఱియినగాని నృపుఁడెన్నగనెంచు! మాప్రభాప్రియం
 బుగుఁ గరిపాలనామృదులమున్ వెలయుంచుఁ దదీయకార్యముల్.

మ. నాసైన్యప్రవిదానింబులను, శుంభన్నీతిసారక్షా
 భిఁతిన దీప్రతిత్యక్తవాయిసన్ విశ్వాసులొగ్గవృజల్
 సరిసంబంపసమిదసగబయినచో శంకల్కపిన్సెల్పుచో
 వినుంజెట్టులు వీర్యమున్ నెఱవన్ విఖ్యాతియే, యంచుమా. 82

కం. సత్యమును దూరదృష్టం
 నత్యంతము ఎరయుదేవియాత్మక దోచున్.
 గర్హితమిక లేకా
 శ్రుశ్శింశః ధానుసర్తి ముపధమే సరిగన్. 83

ఉ. అన్నిటనామహామహులు హ్యంతముమెచ్చిన కన్నెనెన్నుచుం
 గొన్నదిగాని తిజ్జనులగోరిక బిడ్డల నన్నువీడి యీ
 తెన్నునఁ దద్రృజాతతులు తీరుగఁ గొరిన సత్కులొడ్చవన్
 మిన్నకఁకంటగాని కడుమేలును బిట్ట సమంజసంబగున్. 84

ఉ. గర్హణశాళికి, యిటు సంస్తుతసర్వములక్షణాభ్యుదై
 సదతిదాయకుండునయి శౌర్యపరాక్రమరమ్యతాదిభా
 గ్యమృణమిండితుండుగు యశంబునుబొందినమేటిఁ జేరులే
 త్విదగదీయపుష్పమని తప్పకనమ్ముము! శంకలేటికిన్. 85

కా. త్వత్ప్రపత్సుఖశోభలంగనుచు మత్స్యాంతంబునం దెంతయే
నుత్సాహంబును బొందుచుండుమచుగా కోయమ్మ! యీర్ష్యాదులన్
ద్వేషాభ్యాదులకంతిరాయనును నేభావింప, నెంతేనియున్
మత్సేనాదులఁ దృష్టి జేసెదనుఁ జూమ్మా. మిమ్ము ముమ్మాటికిఁ.

చం. అతివగజన్మమందింప నుపాత్తగిపుణ్యము మీఱ నామహా
న్నతుని గృహంబుఁజేరుచు ననారతిసౌఖ్యములందుచుమ్మ, భూ
పతిమదికెక్క నీవుభయవంశఁవిత్రిగ వర్జినియ స
త్పతిగ గృహప్రపూర్ణగ విశాలమనఃపరిక్రీణీయగఁ.

88

మ. ఇటులేమేమొనచించుచున్న తిటి నయ్యక్కఁబ్రేవేళించుచున్
భటుఁడొక్కఁడు “స్థపాలచిహ్నములతో భాసిల్లు నవ్యాగతుం
డట ద్వాన్మునవేచియుండె”నన తేడాశ్చర్యముగబొంది య
చ్చటికివారించెట నంబులనన్లు జేయ వాడేగినన్.

89

మ. పులిపైపుటగనింక సేనాముసెగంబొయంపు నచ్చోటివా
రిలు సాశ్చర్యభయాయుల్ల కనఁగఁ ద్రాక్షిముఖజ్ఞాననా
వళి విఘ్నమును బొంది యాగి యెచటన్ బ్రక్కన్ జంబున్న జా
డలకుఁ వింతను బొంది రంతపురిఁబొటన్ సంశయస్వాంతలై.

90

మణిసూరి:— శ్రీమద్రామాయ నశక్తి రాంబుధిసోమా!
సోమాంకముగోదైత్య సూరిఘృతనామా!
భూమింబుఁ బూసంపూజితిగుఁధామం!
జీముఁబసమాసస్థితాంగలలామా!

మాణిస. - సుసిజపభహన్తా సర్వలోకప్రశస్తా
స్ఫురదుమతిరక్తి సుగదరోదారిమూర్తి
ఖరకరశశిశ్రేతా గాఢజీమూతిగాత్రా
స్మహరమతికారా మైథీలీచిత్రచోరా.

లోటకము:— వినయూరిసలక్ష్మణుండువరా!
దిననాథకులాంబుధిగీర్తికరా
ముసితేఖరహృస్పటమోదకరా
ఘనగాత్రమాజితకంబుధరా!

ఇది శ్రీరామానుకంపకటాక్షులబృకవిలాధారాయ
 కాండిన్యగోత్రపవిత్ర ముత్యవంశపయః
 పారావారిరాకాసుధానిలయ కామేశ్వ
 రాంబాస్యనారాయణార్చితనయ
 విబుధవిధేయ శ్రీసుబ్బరాయ
 ప్రణీతంబైన నిశ్శేయ
 సానందకావ్య మందలి
 త్పత్తియాశ్వాసము
 సంపూర్ణము.

నిశ్చయసానందము.

పంచమాశ్వాసము.

— ౧౫౨ —

శ్రీ సనకసుతాహ్వయః
శాంతజలకుహమితిరూక్షికిటాక్ష
త్రేజోజతరిపురాజీ
రాజీవవిశాలనేత్ర పృకటచరితా.

1

కం. వచ్చెడిసంగతులను గన
నచ్చెరువుగ నచటివారలందఱు మిగులం
బొచ్చెంబులేని యాత్రం
బచ్చుపడఁగ, నెదురుచూచు నానందమునన్.

2

ఉ. అంతట నేగుడెంచె నటకంగభవప్రతిమానరూపుఁ డొ
క్క యనయస్సుచ్చల్లిన యహీనబలాఘ్యుఁడు రాజగీవిమ్రై
జెంతకుబిల్కి తేడఱ తనచేరుననానందమందుఁజేర్చి య
త్యంతము గౌరవానఁ గుశలాదులఁ బ్రచ్చను సేయ నాతఁడున్. 3

కం. హర్షంబెనఁగఁగ గోసల
వర్షాధిపుఁడఁగఁగ నన్నుఁ బలికికొని సమా
కర్తం దెనచటివారిని
స్వముఁదింపైపు నానుచేరిచివిసంగన్

4

శా. "ఈరితిందమరీహస్యసభయం దేసారుటాలించియున్
నేరాకుండలిలంగ లేనికతమున్విన్పింతు, భూనాయకా!
ఘోర వ్యాకులమచ్చుమచ్చరితిమోకుందెల్ప మీకున్నయీ
న్యారానందము భగముండునందమన్ శింకింతు నాత్మన్ గడున్".

కం. అసంగాంభ్యము దైస్యము
ననుతాపముగదురఁబల్కి యానందపతిదృ
ప్తినినిష్ఠహృష్టసూచనఁ
గనితినకధోల్లంబుకఁగాఁజనె వడిగన్.

5

- చం. 'అతులితసామ్యలక్షణసమన్వితయై విలసిల్లునట్టిస
త్సుతఁగనినాచుతోంటిసలి తూర్ణముగా దివికేగఁ దానుత
స్సుతినొకతూరియుందిరిగిచూడకె, తస్సుగఁజూచిపండిత
సతిమహోన్నతిస్థితి భాసింపించుచించితమున్. 7
- ఉ. ఎత్తొకచవియోగమునఁ ద్వియ్యుగఁగియుక్తిమేగఁగా
బిత్తిరినోగుబెండ్లిఁగొని పిమ్మట నాల్గుసమల్ సుఖంబుగా
నల్లఱిఁబుచ్చితన్, బిగప్పనైనది యేమనితెల్పువాడ! నా
చిత్తము తల్లడిల్లునది చెప్పఁగఁబూనినయంత నెంతయున్. 8
- ఉ. ఏనొక యేడునాఁచెనుమి యేగితిఁగానకువేటఁగోరి! యా
లోననెనాదుపుత్రిపరిలోకముఁజేరుటవింటి నామమో
హననుఁజూడనోచికొననైతిని, నాఁడటఁబండితానభుల్
దానినిగూర్చి పల్కినవిధంబొనబోయెనా! వింతయయ్యెడిన్. 9
- కం. జననిని బోలినసుతుఁడును
జనకునిబోలిన సుగ్రాహిచయ్యునెంతే
ఘనుతాటవిందానామెయు
ననుసరిగాఁబోలియుంట నమ్మితిబుధులన్. 10
- ఉ. ఇర్వదియైదువత్సరములెట్లాగతించె ననంతరంబు, నే
నుర్విససించియుంటిని తిడుశ్చమపుత్రికవడియిట్లు, నా
గర్వియు స్వమున్మడిసె, గొంతయునాలుగు వత్సరాలకున్
బూర్వము లోకముద్విడిచిపోయె గృహస్థలికూన్యమాగతిన్. 11
- కం. తదీతి నెతిలమునిగెడి
మద్రాజ్యమునందు నపుడు మసలఁదొడగె ఖా
స్యద్రోచని వచనములఁ జం
చచిత్ర జగతిసేలు నటియొకఁ డెలమిన్. 12
- ఉ. పువ్విలు కాసలీలసరిన్లెడినూపము దేవపూజ్యునిన్
సల్పమతిప్రభావమును నల్గుగునాపరయోగిమాళి నా
యవ్వపుత్రితావమియు హాయిగనొక్కటనుంటయున్ గడున్
మవ్వపుఁబ్రేమఁదెల్పి కడుచుమ్మల నమ్మఁగఁజేసెలీలగన్. 13

ఉ. మంత్రుల తెల్వినానలఁగ్రమంబుగఁగాంచఁగనయ్యె నెంతయెఁ
దంత్రమునన్ ద్విలీయ సతితత్పుత్రఁగానను బారవేయు నా
మంత్రము, నాటిఁగోలెయిడువల్పడి తేల్చుకొనంగనయ్యె మా
మంత్రులు నెను నాదునుకుమారి చరించిన కాననంబులన్. 14

ఉ. త్యాజ్యమెసన్నుఁబోలి యధఃపతితాగ్రణికంచు మంత్రికన్
రాజ్యమునొప్పగించి సుతిరఁజిలుచోటునుఁగూర్చి యెందఱే
పూజ్యులఁజేరి యారయుచు బోటినిగాంచునో మేనుజంత్రుసం
భోజ్యముఁగావనిన్ విమోహ పోలునలంచు వనాలఁగుప్పుటన్. 15

మ. చిరకాలంబునెప్పొగ్రాలునల కాశ్చీనప్రభండామన
గరుణంజేరిచి పెంచి విద్యలిడి తాఁగిల్యాణముఁ జేయుటన్
సరివికవించుఁ దదీయ మనఁ పునఃజ్ఞాతంబులఁ జేరి మీ
చరిత్రగెల్ల నదీయమానకడ నీచ్చవ్వింటి, రాజోత్తమా! 16

మ. మద్భూమిందెయుండిఁ గుమారికింకటి సద్భవంబు భా
స్వస్థియుఁ సువిద్యలును బ్రాపును బాల్కుడియుండునొక్కొక
త్సద్గురు నిత్యసేవఫలితంబుగ నయ్యవికలఁగాని! యే
తద్గురునిగృహనఁగది దక్కెను నాకసుపుల్కుమారియు! 17

మ. రానని యెంతవల్కినను గ్రార్థనఁజేయుచు నామఁజుత్పది
న్నేనిటుఁగోడి తెచ్చియిటచిల్పితి మీపురమందిరంబునన్
గానఁగనిండుమత్పుతరు గన్నులపండువుగాఁగనొక్కమా
టోనరనాథ! యంచుఁగడునూర్చుచుఁ బలుకు తేనిఁగాంచుచున్.

ఉ. సత్కృపపై మదీయసుతఁజావమిఁదెల్పి యెట్లొమేమటన్
దత్కథలన్ బయల్పరుపఁ దద్గియువీలును తెల్పినట్టియే
తత్కమనీయయోగి, భరి! త్వత్పచివాగ్రణిఁ బోలియుండెడిన్
దత్కశలన్నిటఁ గనఁనతండనియేకమోచుమస్మతిన్. 91

క. తచ్చిత్రకథనువిను జను
లచోచనాశ్చర్యశోకహర్షాఘ్యులుఁగా
నచ్చటికిరాణిఁజెప్పుచి
యచ్చటనానందభూవుఁ జానెనిచ్చెన్.

గీ. దైవికమ్ముగ నట తటస్థమ్ములయిన
చిత్రసంఘటనలకు నచ్చెరువునంది
కరిము నానందబుద్ధిసాగరులు దైన
శక్తి యద్వితీయమగుటఁ జాలఁ గలఁచి 21

కం. ఎన్నెన్నిమాన్పు రిన్నని
యన్నను దనఁజొడరాని యామునిపురికిన్
దిన్నగవిచ్చేయుట విని
యన్నఁగఁగతి యలగుచు సచివాచుఁగోడన్. 22

మ. చని యారాజమునీంద్రహాళికి నమస్కారంబుగావించి య
ర్చనలన్ బేర్చినొసర్చి యంతిపురికన్తంబైన మర్యాదఁ దో
డ్కొనితెచ్చెన్ గని బ్రీతి నెల్లరును నర్చుంగంచు కంజాళిరీ
రినె యున్నుచునస్కులై సతిమునుద్రేకంబునం జేయఁగన్. 23

కం. ఆయుత్సవసమయంబున
నాయూరిబసంబులెల్ల సంతిపురి మహా
మేయమొదంబునఁ జేరఁగ
నేయఁడఁ గ్రక్కఁగినియుండె నెంతయు నదియున్. 24

శా. అసశ్చేయిసమూర్తి గొన్న వినయం బాయన్నరూపంబుతోఁ
దా నేలెంచుచుఁ గోసలాధిపునకున్ దద్యోగికిన్ మొక్కి నా
భూనాథుండు కవుంగిలించి శిరగు న్మూర్ఖుండు దేహంబునే
జూనెం శేనుఱచెన్ శ్రుణంబు ఘనమోదంబందిరం దెల్లఁకన్. 25

కం. జనకుఁడు సుతయును రూపం
బున నొక జేరీతినుంటు బొల్పుచు వారిల్
వినినట్టికథనుఁ దలఁచుచు
మునుఁటి దమచె ర్వులకటఁ బొగులుచు మడులన్. 26

కం. నిష్కారణముగ నేతి
న్నిష్కల్మషపుత్రులను వసన్ విడ నెంతే
ముష్కరిగతి ననియుంటు
శుష్కంబుగ నప్పు చగవఁజొచ్చిరి వారిల్. 27

కం. నిర్భరివిపులానందా

విర్యావముగాగ వాసు వెనుకను దత్తం

దర్భబెగుగక యాడిన

మర్భావల కాళ్ళ నడలదొడగిరి మిగులన్

28

మ. తమరాజ్ఞిమణి సద్గుణంబుల మహోద్యమూపమందున్ జరి

త్రమునందు యశమందెకాక విలసద్వంశంబునన్ మిన్నయా

ట మహానందిమునొంది యెల్లరును నిష్టంబొప్పగ నామెపా

దములన్ వొలి క్షమాసకంబడిగి రాత్రంబొప్ప దోహరికిన్. 29

కం. ఆనందనృపుని సచివుం

జానంగము బట్టిలేక యడతీలోనన్

దా శివునిపలుక దోహరిని

ధినిధియును యెల్లవానిని దృష్టిపరచిన్

30

ఉ. ఆవిధి కోసలన్ వివిధయన్నిము లామె జపింపకారమె

టెనెలిసేయ శోధనహియించుచు నిట్టిటబైసివాలు నా

యావివిధవృధాహతుల కర్తవ్యరూఢిములెంచి మంచు నే

సివిధినిందునందు వ్యధనేమియుదోచక మ్రగిలిన్ గడున్. 31

ఉ. మానవసాధ్యయన్నిముల మానక యన్నియుగల్గియున్ విచి

త్రానం బయింబయింబడు న్యధాహతులన్నిటి నాపలేక దై

వాననె భారిముంచి సలుపందొకొంటి గమల్లమైన కా

ర్యాని విధానలోము రింతయు గల్గగనీక యిచ్చుటన్ 32

ఉ. తావినిబట్టి పు పువవిధంబును దాపునెఱుంగఁజాలు న

స్థి విమలంబుగా నెగుగు నీమెహహోత్సాహవర్తింబు న

హృదయము నీనెసఁకుట మనారితెలియఁ దెల్పుచున్న నే

నేవిధి దెల్పినక విడువ రీయనుమానము నీవెజాతతుల్. 33

ఉ. వారిలకోర్కె- రీతిగనె వారికి బిడ్డలనప్పగింప భూ

దానంబు వలెయింబయును దెప్పుతుల న్యధియింపఁగోరు న

వ్వారల మందలించి వెలివారిల వీడుదు నంచు గొంచు న

వ్వారల నీవృపాలునకుఁ బంపెనుతింపఁగఁ బెంపఁగానిలన్. 34

ఉ. బిడ్డలనిసేతువున బిడ్డును గుందుచునుంటచేత నీ
బిడ్డలగన్న బిడ్డలను ప్రేమను జెంచుచు సర్వవిద్యలన్
దొడ్డతనంబునన్ శిశులఁ దోరముగా యశమందఁజేసె నా
బిడ్డలు నీనృపాలునెడఁ బేర్చిపాసంగ నెసంగి రెంతయున్. 35

కం. రూఢము నఁ గలదు తనసతి
కాపెళు నొకయింతపోల్కి యని నృపుడనఁగా
నాపెసతఁడు కోరెననుచు
నీపెను జతనంబుఁ జేసి రీవరముఖుల్. 36

శా. తగ్గన్నగలుచు వానిలున్నతిటి సత్యంబున్ బ్రహరాజకిన్
వేద్యంబుంబానిరించు కోరికిను గావింపంగ నేనీసధన్
జోద్యంబొప్ప ననుస్తగంగతులు సహృద్యులై బాండుచున్
మద్యతాపికిఁ బూర్ణసత్ఫలము సంపాదించె నీరీతిగన్. 37

కం. ఆలోన నేను మిగులన్
నాలోనను వెతలబడి యొనర్చిన కృషే ని
వేసెను మీకెఱిగించుట
పోల నసయె నోను నాకుఁ బూర్ణముగాగన్. 38

చం. కృహమునఁ గోసలన్ మున్నవఁగాఁబడి యుండినయట్టి రాణి జ
న్మముకథ నెల్ల నెల్లగఘనవ్యధమైవెలిసేసి తత్సను
స్త్రముఁ బ్రభువర్మదృష్టులకు సాగఁగఁజేసితి నందుఁగల్గున
త్సము గజపానటంచు నొకయోశకు నెమ్మదిఁబూసి యెంతయున్.

ఉ. అందలిసత్యమాత్మగని గంత న తేడు విచారమంది శా
నం దొగఁగొడంగె లలనామణి కై యని వించుఁ గుందుచుం
డెందమునందు తేనిగనులేవ నెఱుంగఁగఁగోరి వీరులన్
గొందఁబంపి యుండితి ననింరచరిత్రునిఁ దోడి రేరఁగన్. 39

ఉ. ఎచ్చల నానృపాలు విగమే కనలేమి నికట్టిరీతిగా
పోచ్చములేక యీచరిత పూర్ణతనొందునటంచు నెంచుచున్.
రిచ్చనుజెంది నేను నలుకేవలఁ జూచుచునుంటిగాని యీ
మచ్చున దైవమోక్షధను మంజులరీతిని మార్చె, జూడుడి! 40

కం. ఏనీతేనిం బూని యె

టేస్ బంధించి యుందునేమొ యనుచు న

మాన్యము గదిపుడు పొందుచు

జ్ఞానబడ మోన్మనముగ్గొనంగ.

41

ఉ. సుస్థుతమైన యీసతి ఎచోవిధయున్ సుగుణప్రకాండమున్

శస్త్రసతీత్వధర్మమును సాయవలగా నిటనేనొనర్చునీ

ప్రస్తుతయత్ని మంతయు బరాత్పరుడే ఫలియింపజేయునన్

నిస్తులధర్మమే యిటులు నిర్వగజేసె ననున్ సభాస్థలిన.

42

చం. ఎవడతిధర్మవర్తమాడు నిధచరిత్రుడునై యెసంగు నా

ప్రవిమలజ్ఞాన వాసికల బాసలయై నీలుచుండు గోగభా

తవితితి కాలమున్, శిలలు దక్కిన జంతుగణంబుల నొక్కరా

ఘవునకు వానగుల్ శిలలు గంధియు బాసలయైన కైకడిన్

43

మ. ఒకటన్ ధర్మపథానువంతునికే యుర్వివ్యవర్తగల్గుచుం

టకు మూలంబు నిపుండు దత్తముడు నెన్న న్నేస్తరేకాని యే

రికి సత్సంబగు దెల్పి నాన్యధలు నేకేనన్ దక్షిణార్థునిన్

వికలంబుగొనిరింప వాతడెపుడున్ విజ్ఞానయై యుంటచోన్.

44

కం. తదీశింబలుకు మో

నోదేకిముచేతి సలిచె నొక పరి యతిడే

తద్రాజవరుల జనిముల

ముదితచిత్రంబునోలె బాడె నుచునటన్.

45

శా. అత్యానందమునొందు నానమయమం దానందుడొక్కటా

మాత్మాతీన్ బిలిపించి వారిలు నిజజ్ఞానాధునిన్ దత్తి ధా

నన్యంబున్ గని పితనింది రమలస్వామిండు తద్యోగితా

నన్యంబు గు సమర్థులైతిల కెగ్గానున్ గడున్ మెచ్చగన్.

46

శా. త్వాజ్ఞానముకనంచు గోసలవిధుండువ్వేళ నవ్వారి గో

రాజ్యంబెల్ల దీడుపుత్రులకు దోరంబొప్పుగా నెచ్చి తా

బూజ్యుండో నిలయోగిపుంగవునోకో బోబోవునవ్వేళ యం

దీజ్యునుండలి యేదివంబును యల్ల వారుసానందులై.

47

ఉ. కోల్పడిపోతిమంచు ననుకొన్న శిశుల్, ప్రతిభాఘ్న లద్వయా
నల్పకళాఘ్నలై తమను నల్కుగఁ జేతుటచేత సిద్ధసః
కల్పుడు యోగిచంద్రుఁడు ప్రాథమ్య దయచేయుటన్ మదిన్
దెల్పుఁగరాని మోక్షమునఁ దేరి రాణీయు రాజు నెల్లఁచున్. 48

చం. అకటాఘ డాస్థపుండు తనయావలముంగని యామెఁగాంచఁ బ్రే
మకలనఁ గోరె భక్తిని గుమారియుఁ దన్నుపుఁ జూడఁగోరె నీ
ప్రకృతిరహస్యమారయఁ గరిమ్మునునేరమిసెంచిరేదో నా
యకు లితరమ్మటంచు జన మచ్చట నెంచగఁజొచ్చి రెంఁగయున్. 49

మ. నరుకన్నక బ్రబలంపుశక్తి నశువుక నల్వాప్తుగా నెల్లడన్
నకునిన్, నిత్యముఁ నీనిజంబు గుజ్జనైసం గూడ నన్యుక దనుక
సరవిన్ నేలగాఁ దలంచు నరుఁ డీసత్కంబు స్వాంతాన వి
స్మరణంబున్ బొనరించుకొంటగద సంబంధండుక హీనుడై. 50

మ. దురహంశారిమాలేశ తృప్తిమెయి నెందుగూలఁ శాత్మమృతిన్
బొరయఁబోన కమేయవర్తి నసతింబున్ న్నిల్చి యన్యుల్ నిరం
తరమక డిద్దది వారివర్తనల దిద్దంగల్గిరీతిన్ ధరక
జరియింపంగలనాడె జ్ఞానియని యెంచఁజొచ్చి రందెల్లఁచున్. 51

శా. అనాడెల్ల క్రమక్రమంబుగ నాభ్యంతౌమ మోదప్రదం
బౌ నాన్మఘ నాదు లచ్చట నసంఖ్యాకంబుగాఁ గల్గుటక
గానఁగలిగి గా యందజట లెక్కక మీటి యానాఁడు గా
నేన్నాన ను లంతిపురిలో నీరీతిగాఁ జేరిరే! 52

ఉ. అనయంబునం దచటి యార్యజనంబులు యోగిచంద్రునిన్
గొనఁగరాదని న గొడఁగూరిమిగన్గొని మోదపూర్ణతన్
భాసిలె వాహినిఁగూడు శుభప్రదు చంక్రినిఁగాంచినంత నా
శ్వాసముఁజెడి నమ్మింతు న్ధల పొంగి జెలంగు భంగిగఁ. 53

ఉ. కూర్చి విదేహరాజ్యమూనుఁ గోసలసింధుల నేలుకొమ్మటం
చల్లెలి బిడఁగెత్తిను బుడంచితలీల నచించినంత న
య్యూర్జిఁదంబు పూర్ణమహిమోద్ధిపూర్ణిమ నల్లు మోదపుం
బేర్చెని బొంగి ఘోషిలె నమేయగతిం జనమెల్ల నచ్చటన్ 54

మ. “పరధర్మంబున దూర కెందు తనదై భాసిల్లు ధర్మంబునకా
స్థిరితగా నిల్చుచు దాను కాని తను వ్యాప్తితంబులకా దాను గా
నరయంగోక సమర్థి కార్యచరణంబు దన్యమస్థాధశ
క్రరహింపంగనువాడై నీకుడని రక్తిన్ నేర్చుభాసిల్లుడి!” 55

కం. అని యారాజురివిరుడు
ఘనతిరకకుళాంతరింగకమనీయుండై
జనముల కాశీర్వచనము
లనుపవలీల నొసంగ నలరిరి వారల్. 56

చం. ఘనతః బ్రసాదనామమునఁ గాఁగెడు నయ్యవరాజు నిర్మలా
ఖ్యను విలసిల్లు కన్నియను నంతట నారి పురమ్ము జేరఁగాఁ
గొనునమయంబునకా జనులకుఁగల మోదము నైభవోత్సవా
లీని విడిరింపఁగ దిరమె లేకుండెవ్వసేసె సుంతయున్! 57

మ. తీరనికష్టమంచు బలుతెన్నుల బాధలనొందు తమ్మునా
తీరునఁ దేల్చువారిల యదృష్టము సూర్చి నచించువారు గం
భీరమతిప్రభావముగ పేర్చికథన్ గడుఁజెల్లెలీలన్
మాఁతీచినట్టి మంత్రి మతిమాన్యత మెచ్చెడువారు నైరటన్. 58

మ. నరనాథాగ్రులందు నెంతయును నొనందుండు, నిశ్చేయసా
తికుణీర్తిము స్త్రీలయందును సమాత్య శేషులన్ బుద్ధిసా
గరుఁ డాదర్శగతిన్ ప్రసాదుడట యుక్తప్రాయుడొనంతకున్
బరిపాలించిరి వేదశీరినచనప్రాశస్త్య మింపొందాన్. 59

మ. అతిసేన్యంబు యతిస్తుశింబునగు నాత్మానందమింపొందు ధీ
చతురుం డొక్కడై యాప్రపంచమునఁ గష్టంబుల్ కలంగింపకుం
డి తొంపంగలమేటియాయ ఘనతుష్టిన్ బొందఁగాఁగల్గుఁ గా
కతఃసానిల్వగ నేర్తు రే యదానై యాసాగ్నుధుఃఖాదులన్. 60

కా. ఇష్టంబైనను గష్టమైన మితియెఁతేనప్తమేయైన నే
క్లష్టంబైన పరిస్థితింబడిన శంకింపండు విజ్ఞాని ఆ
శిష్టస్త్రీయసుధర్మవర్తనముమై జెన్నారగానిల్చెడిన్
శిష్టుడై పరమేష్టి యిప్తమిడు తచ్చేష్టావళీహృష్టుడై. 61

మ. తమధర్మంబునువీడి యన్యమగు నాధర్మంబునన్ లాభలో
భమునన్ జొచ్చి పరస్పరేర్వలను సర్వధ్వంసముజేసి లో
కముదా వాప్తికి సర్వమానవులు శంకలో న్యూనతాధిక్యము
ఖ్యమహాభేదములందలంగి మననో నన్యోన్యసఖ్యంబునన్. 62

చ. చివరికు వాసి దేజయముఁ జిన్మయసౌఖ్యముఁ బంచభూతస
త్త్వవిమలసేవయున్ యశముఁ బ్రాభవరీతి. స్వధర్మమార్గమే
తివిలి చరించు నెవ్వఁడు న్యధన్ సుఖరాజిఁ గలంగకుండ న
న్యవివిధ ధర్మరాజిని రనంతయు జారిక లాభవాంఛన్. 63

శా. ఆదర్శంబితఁడే యటంచు సకలాశాంతిస్థవిజ్ఞానభుల్
వాదంబుల్ వొసరించ భూరిగుణసంపన్నుండు ప్రజ్ఞాయితం
డొదార్యావృత్తుండున్ సువిక్రముండునై యత్యంతముఁ దత్ప్రజన్
వేదోక్తంబగురీతిఁ బాలనముఁ దెల్పిన్ జేసె నాత్మోన్నతిన్. 64

ఉ. సార్థకనాముఁడై సకలసద్గుణధాముండునై యమేయుఁడై
వర్ణిలు బుద్ధిసాగరుని ప్రజ్ఞయు సాయముకాఁ బ్రసాదుఁడే
స్పర్థిలులేని శాంతిమెయిఁ గాలనజేయఁగఁగల్గె సౌఖ్యసం
వృద్ధిలల రాజ్యమును భాగనమేర్పడ రక్తిచొప్పడన్. 65

ఉ. శ్రీఘ్రిుతమై యమేయము, నజేయమునై, ఘనవ్యహర్యుతో
భాయుతమై, సమస్త విభవస్ఫుటమై విబుధాభిసేవ్యమై
న్యాయమహాపథానుసరణస్ఫురణాఘ్యజనప్రీతిమై
హాయినిఁగూర్చి వారిపురి మన్నిపురింబుల మేలుబంతిగన్. 66

సీ. రాగంబు శౌన్యంబు రాగమేయున్నచో
ఘనభవబంధమోక్షంబునందె
క్రోధంబు శౌన్యంబు, క్రోధమే యున్నచో
బహుజన్మకారణ వ్యాంతమందె
లోభంబు శౌన్యంబు లోభమే యున్నచో
నాగ్నితశాంత శమానులందె
మోహంబు శౌన్యంబు మోహమేయున్నచో
బ్రత్యగాత్మజైక్రిక్రియ పథమునందె

గీ. మదమశూన్యంబు మదమాన్న మమత నణవ
మత్సరముశూన్య మదియన్న మలములందె
భువిని దివి జేయు కీలకముగ నను ఘనులు
నాపురిములోనఁ బొల్చు బ్రాహ్మణులు మఱులు. 67

ఉ. వేసములబలిమిటయె వేదమహర్థములక వచ్చిచుటో
భేదమతుల్ వారిచి సుఖవీచులఁ దేలఁగఁ జాలు సంతతా
హ్లాదిధాన నెల్లరు మెలంగఁగ నేర్పు విధి విధించుటో
కాదని స్వప్నయోజనపుఁ గాంత స్వధర్మము వీడరాద్విజుల్. 68

కం. గాహుబలమునఁ జతుర్భుజ
నాహుమున గెలువఁ జాలు సరిమిత బలో
త్పాహన్వితులుఁ బరాధి
న్నహితులుఁ బ్రపంచహితులు నిఖలనృపసుతుల్. 69

కం. తమబలవిద్యాసర్వ
స్వమునెల్లప్పుడును ధగ్ధరంఘావనఁగా
క మదమ్మునఁ దుచ్చువు స్వా
ర్థమాసకునై వాడరదటి రాజహంసముల్. 70

చం. ఒకటనులేసి నస్తువుల నొక్కటఁదెచ్చుచు నొగడుఁగూడ మూ
లకుఁ బడకుండఁ, సుంత మిగులంగఁ గ్రయించియు శ్రీలనర్థనా
యకుఁ బుకుడింపజాలియును న్యాయమాదప్పుకొకప్పుడైన న
త్యేకలుపజేపులర్యజను లార్యమహాజనులన్నిభంగులన్. 71

కం. వినయము, భయమును, భక్తియు
ననుకూలతఁ, బ్రియము, క్షమయు నలర ద్విజుల కో
పినకొలది సమితినాహ
య్యనిరూఢి మెలంగుచుదు గచ్చటిశూద్రుల్. 72

మ. తపారాశ్శంబున నేననుష్ఠయినిన్ దారొన్నఁ దామన్యుల
ల్ల మహాదూతగులొదు 'వసుయి' దంటల్ మాని తానుండునక
దమకర్తవ్యముఁ బూర్తిజేసి త్రిటిలోదన్ముక్తులై యెల్లరుఁ
విమతివ్యాళిమృగేందులై యతులశాంతిన్ గాంతు రెల్లప్పుడుఁ.

మ. నడువంగప్తమటంచుఁగాని నడువంగప్తంబులొవానినిన్
విడువన్బాప్తమటంచుఁగాని విధులన్ వీడంగ నూహింప, కె
క్కుడుశ్రేద్ధన్ విహితప్రకారముల సంకోచంబు లేకుండ నె
య్యెడ నెవ్వారికి వారు వర్తిలుదు రెంతే మోదమేసారఁగన్ 74

శా. ల్పదాజ్యంతరసీమలన్ వెలయు కాంతల్, సర్వవిద్యాదులన్
భద్రోపాయములన్ బలాదులను రూపంబందునున్ మించి ని
ర్ణద్రప్రీతికియ భర్తలన్ శిశువులన్ స్నేహస్వభావానఁ జం
చదీగిన్ గడుసాయమాదురు మహాత్మాహాన్నతిన్ బేర్చుచున్.

చ తమతమజాతికిందగు విధింబగు ధర్మమునెల్ల వారు ని
త్యమును సమాచరించి, యిసుచుంతపరిస్పరభేదమున్దెయున్
భోమయును న్యూనతాధికతరిస్థితులు న్నగ మీను లేక శాం
శిమెయిసి వర్తిలంగలకు లేకువమీటఁ బ్రజాళి యచ్చటన్. 76

మ. నికనగ్నాశ్రిమయోగ్యధర్మతతులన్ నిత్యప్రమోదంబుఁ గూ
ర్ప జరుల్ ఎర్తిలువారెకాని పగధర్మంబందు సంప్రీతి ని
ల్ప జడస్త్వంబున యుక్తమౌ తమక్రియాళిన్ హీనులై యున్నతిన్
బ్రజలందున్ గనఁగొనువారి నటఁ జూపన్ నేర మేముక్కరిన్. 77

మ. పలుయంత్రముల నెట్టిచోటుల సమర్పింబడ్డ భాగాదుల
చ్చటనేయుండక మానుచున్నయెడ నీవన్నాత్రమున్ యంత్రము
ప్పటియట్లాడనిరీతి జూకుదును నిల్పింబడ్డ ధర్మాళి నుం
డులఁగోనాడి కలంగుచున్నయెడఁ గడున్లు నృన్రున్లుడున్. 78

శా. ఆయంత్రముల నేవిభాగమును నాయాస్థానరాజిన్ మహా
మేయంత్ర విలువన్ నహించునట, నెమ్మిన్ సర్వజాతుల్ సదా
స్వీయస్థానములన్ సమానఘనతన్ జెందున్ బరస్థంబులై
నాయున్, గాన స్వధర్మమే సతము సల్పన్ జూతు రెందున్బ్రజల్॥

మ. ఎపుడున్ బ్రహ్మఁ గోచు భేదములు లేకీజాతు లేపానునం
టపహాస్యప్రద, మైనఁ గన్పడు విభేదానీకముల్ లేవి న
ర్వపదార్థస్థితసచ్చిదాత్మ, కలతత్వమొంది యానంగపూ
ర్ణపథంబందుఁ బరస్పరప్రియముమై రంజింతు రెల్లారణున్. 80

మ॥ సతమున్ భేదములన్ గనంబడుట నైజంబౌ జగంబందు భే
దతతుల్ బాపి సమంబుసేయుటకు యత్నంబుల్ వృథాయంచు సం
తతమాభేదములన్ మునుంగని యభేదజ్ఞానమున్ నేర్చి ధీ
రిత వర్గిలైన రే పరిస్పృమద్యేష్టికప్రేమాత్ములై. 81

మ. అవివేకం బు బుగ్గర్వలనుఁ గౌర్వించున్ తివాదంబుఁ దృ
ష్ట విడింగు జనుల్ కులంబులునుఁ దన్నిష్టంబునౌ వృక్ష లా
ర్యవినిష్టవిధానంబులును నుద్యచ్ఛాలితీ నీవారుచు
భవిచారిద్యపిశాచముల్లలు సమ్మోదింతు రెంజేయున్. 82

కం. న్యూనాధిక జాగృలలో
న్యూనాధికైభవమును నుంజిన జనులౌ
కుంజు గీచోన్నామౌ
లాంబుమెరిందు రెండు నాగృతిన్॥ 83

చ. హృదయమున్ బరిస్పృశుభేద్యల సారివిశాలభావముల్
సదమలినన్ వివేకమును జక్కఁగ నేర్వకయున్న నేతన్
బొడలఁగజేయ నైవయినఁబూనెడి యన్నిములెల్ల వర్గిమా
టఁ దలఁచుచున్ సమత్వముఁ బొడం గన కేర్తురు భేదరాజునిన్. 84

క॥ పిరుడై సుఖకరుడై గుఱ
వరుడై యతులచతురంగబలాహస్వరుడై
సురుచిరుడై రిపుహరుడై
నరివరుఁ డనమరఁ బొరగి నరులచు బ్రోచున్॥ 85

గీ. సకలసద్గుణములుగల్గి చతురుడగుచుఁ
బ్రజలబిష్టలరీతి, గాపాడుచుండి
వారివిశ్వాసముంబొంది ప్రభుండు ప్రజలు
నలరిరి శిరిమ్ము నితిరావయవము లన్ని. 86

నీ. ఘననుదిగ్గునుడొట భానధాముడునొట
నగధరుం డెరిందుఁ బన్నగధరుండు
శ్రీశోభితుండొట జతిమన్మధుండొట
మారతాజ మతిమమారతాత

సద్వనమాలియై సదిహీనమాలియై
మాధవుండాలెడు మాధవులకు
భూగమాధవుండాల భోగదీప్తిలభి
వాహనుండుఁ గవివవాహనుండు

గీ. రూక్షవీక్షణమూల్య సుపిక్షిగోగ్ర
ఘనవిషణ్ణయ్యు ధాననవలము
సకలముఁ దేవసేవితసచ్చిరాత్ని
నాస్తిపడమి శ్రీధరుగ జాతఁడగును.

87

కం. రూపంబు విద్యజవ్వని
మేపును నదియవితాని గుంతయు నాధిగా
మూలకోకిలివలెను
ఉపనందనంబిమించి నృసింహ బొందెన్

88

మ. సీతరూక్మిణులగ గ్రీష్మముందు జలనూకర్ణిగచి యాలోకిమి
గ్రొడు స్వోలును వాఁకాలపలుకుచును సస్యపుష్కరితై
యొడున ధానిచాలుచున్ బ్రజలనేమేన్ బన్నులంగొంచు న
య్యడుమల్ వాఁకలగుంచి సంతతిమొరక్షించున్ సమస్తక్షిణిన్.

మ. ఎర్రచేతిక సతతంబు వారిలను సంరక్షించగా నిల్వఁబ
డ్డజనండుండు దమస్కంద్ వృపుఁడొకంబన్ భూరిభోగాలీనీ
రిదప్రతాపములతోడ నిన్యవిపరవా కాన్యముల్ తీర్చున్
నాఁడొదాధిమిచ్చెనిగను దిలపో మలబోలు సృష్ణంబునన్ 90

మ. అరిగకుండగు నాపుపాలకుఁ డమాత్యసూక్ష్మసామంతినా
యొకిమితాస్తపురహితాదిపరివారావేష్టతుండనభన్
బ్రకటప్రభిమనుండ బోయలును వారిస్తామముల్ వచ్చి కా
నుకిలన్ దీర్చి కథక్రమేక్షి వినియానూనాగ్నిన్ నిల్పుచున్.

మ. అమిగోగ్రహూహాసింహశః భవ్యా ఘృధభల్లూకభ
క్తమహాక్షాదిననాటమున్ మిగులతెక్కగ్నితో యొక్కుమృగిన్
స్వమహాకూరితి గ్రామసీమలను స్వేచ్ఛన్ జొచ్చితామెల్లచో
ల్ల మదింబొప్పు జెలంగుచుంట మొకవెట్టన్నాథుఁ డాలించుచున్.

ఉ. ఇంతగ క్రూరసత్వములు వృద్ధినిఁజెందెడిదాఁక నేల ర
వ్వంతయు శ్రద్ధఁదీసికొనిరైరని మంత్రులవైపుఁ జూచి గో
రింతికోఁజంతలేక మృగయూర్ధ్వము సర్వమనాయితంబుగా
విగ్రహుగాక శీఘ్రమని పేగమయానలనిచ్చి యయ్యెడఁ. 93

ఆ. అలఘుతిమమ్మలైన యట్లకార్యావళి
మాత్రఁదీర్చి యపు డచందగతిని
నెఱఁటఁగోర్కి సభనునాటికే జాలించె
రిణవిజితిరివుండు పృథువగుండు, 94

మ. దిగ్భేరిపరావాసకాదులును నుద్యచ్ఛృంగగోవక్తిముల్
మురయన్ విగ్రహుఁగొండలున్ నెలలుగుల్ పూఁగెదఁగోళ్లంబు
ర్భరిగాఁగొనఁగొలుకుంతిరిసువాతాదిశాశాయుః
గౌరముఁ గోటగలగుల్ గొని మహాత్కంఠన్విజృంభంపగఁ.

చ. ప్రభుతిగుండు భూభరణభార మమాత్యులఁప్పగించి జం
శుభయుమ మాన్చు గుత్తుకతి బొందరఁజెల్లు బభాకరాభస
న్నభిఘనశేషమొప్ప గణనయమఁగోగ్రచమూసమేతుడై
సభయముగన్ రిప్రాత్కరము సంచుమాహరిఁ బ్రయాణమైతిగఁ.

క. అవనీసుర సుభనూ కులు
ననఁగొనఁగొను శత్రులు నత్తెనుతులు
కవిగాయక సన్నత్రులును
నవిరళిముగ నెలయ నధిపు డరిగన్ వెసికిన్. 97

ఁ. కతిపయవయనంబుల నె
య్యతిలోకపరాక్రమాఘ్నఁ డరిగి యరిగి యు
ర్భతిజేరె బుణ్యాగ్రణ్యము
నగులఘ్నశిరణ్యమును మహాగ్రణ్యమటన్. 98

ఉ. మాటలఁబెట్టియెన్ నెలమాయలఁ బన్నియుమచ్చలుంచెయన్.
వాటపుఁగాపుగాయుచును వెన్వమ్మగవ్రీకరమ్మలన్ సను
ష్టుతిత చిత్రివాద్యములఁ గల్తెలమున్ విడనాడఁజేసి యా
రాటమునఁ గలంగి చెదరింగ నొనర్చిరి వేటగుల్ వెసన్. 99

- ఉ. గొన్నిటిబాణజాలముల, గొన్నిటిసూలపుగోటులనగడన్
గొన్నిటి ముష్టిఘాతములఁ గొన్నిటిఁ కూరమ్మగావళిన్
మహాపన్నతనొండఁజేయుచు నృపాలుఁడు భూరివినోదమొప్ప
వేటన్నడిపించె నిస్తులభటప్రకరింబులతో వనంబునన్. 100
- గీ. కూరమ్మగములఁ బెక్కింటిఁ గూలవేసి
చెంతవిశ్రాంతిఁగొనఁ జెంతనుంత పొడవఁ
పాడచారియై వనిని నృపాలవరుఁడు
చనియె నొకసగవంతీతటమ్మనకు తీల. 101
- గీ. చెంతనున్నట్టి మునిష్యులఁ జేరి యచట
వర్ణనీయులౌ ఘనులఁ బెద్దలను గొలిచి
భవ్యవిషయాళి నెఱిగి దీవనలనొంగి
యతులితాకర్షణీయ దృశ్యములఁ గాంచి. 102
- కం. సైన్యవల్లభుఁ బరివారము
లన్యలు సచివులును నన్ను నచ్చటతొ
మాన్యుడు ప్రసాదనంపతి
వన్యస్థలివిడి యరిగి స్వపురోన్ముఖుడై. 103
- కం. రాకాశశిరాకకునీ
రాకరి మేకరిణికెరలు నాకరిణిని సూ
మీకాంతరాక కలరి పు
రొకను లుప్పొంగి చెలగి రుత్సహమునన్. 104
- చం. మదిమునఁ గత్తిడూపి కడుపన్నసగన్న నృపుండు కాపెన్
ముడమునఁ బ్రేమఁగాపి మనముల్ గొని యుండిన నేతరరాట న
ద్వైతయమఁ మీర నెల్లఁకును దీవన లాగుతులిచ్చి పొల్పిరొ
ప్పదిమగు నెమ్మనమ్ములను పెద్దలుఁ బిన్నలు సంతసంబునన్. 105
- మ. లకలంకార్థికతాక్యసాంఘికమహాధ్యోన్నతాముష్మికై
హికసన్నైతికరాజకీయవిధులందెం లేనియారోగ్యన
ర్థికమార్గంబులఁ జేరఁగా బ్రతినడుం బ్రజ్ఞాన్వితం జేయుట
సుకరంబయ్యెను వారిపాలనము విజ్ఞుండైన యాతేనికన్. 106

మ. సచివశ్రేష్ఠుడు బుద్ధిసాగరుని ప్రజ్ఞాయశ్శక్తుల్ స్వకీ
 యచమూరాజియునాత్మిబుద్ధియు ప్రసాదాబ్యావసీపాలు శ
 సుచయూర్తి ప్రకాశాగ స్వీయజనంబోపప్రమంగానాన
 ర్చి చతుర్వార్ధి పరీత స్త్రీయ్యుడుడై చ్యోవ్వందజేసెంగడున్. 107

ఉ. ఎట్టిమనస్సు లోగొనుచు నిట్ట విశుద్ధునానర్చి ప్రోచుచున్
 జ్ఞముజేయలేని పని చక్కనిబోధిల్లనగునందు నా
 ద్వి సుగోధలున్ మిగుల దీప్తని వ్యాప్తి కోసర్చి యెల్లడన్
 గట్టిగ నీతిమార్గమునఁ గట్టి దినంగాను జేసె భుస్థలిన్. 108

మ. ఎదినేర్వంగనియున్న నన్యమగు నెన్నేవిద్యలున్ లొంగునె
 యుది నేర్వంగనకున్న నన్యమగువిద్యల్ పూర్వితంగార్పవో
 యదినేర్వంగని యంటఁ బెక్కురిహలోకాముష్మికాధ్యాత్మికే
 శదుగూఢాంతసింహాలి నిచ్చమెయిఁ గొందంగల్గి పొక్కుపొడిగి.

మ. బలమొన్ గొనము నైధంబుఁ బలమొన్ ప్రాగ్భ్యుమాన్ గల్గియు
 న్నులనెంబున్ విషయప్రసక్తి మనమున్ దంధంబునుం బొందిమన్
 వెలయున్దంతల విలయమై పతి లొలిన్ద్రోంకు నయ్యెగు విం
 తంకుం దొంటిగ నిల్చి యందుఁ గడునెన్నిం జొచ్చి రెల్లారటన్.

శా. వేదాంతసతిపాదితాచిత మహావిజ్ఞానమార్గంబునం
 దేదాంతుగు గుహాచక్రయలయం సహస్రరత్నమునో
 మోసంగొతిహాస మై సుగుణముల్ పూర్వంబునఁ నొంది యా
 ప్సదించున్ గుహాంతియన్యున కిచ్చెట్లుంబు రనం తోగయున్. 111

మంత్రభాషిణి: సతతార్తగక్షణవిచారభాసురా!
 శుశ్రీయన్తకామ్రజవిశుభ్రమందిరా!
 దితిజాభిధీతికరధీరసంగరా!

క్షేతిజామనకమలచిత్రబంధరా!

112

అంశ హాసము:-

మహానీయదివ్యమహిమార్థసోపేతసర్వలోకధీరా
 మహితాభిధీరమహాసమరాంగణనైపు శీవచారా
 తుహినాంశువక్త్రపరితృప్తబహుశ్రతుభుజ్జనుష్యవారా
 మహిజామనఃప్రియతిమప్రతిభాయతచారుశ్రవచారా!

మంగళంమహాశ్రీవృత్తము:—

అర్క కలజాతమునియూగజయదాతనగజాధిపతే రాసనవిరామా
 తగ్గతిదూగిషిశశ్వసువిచారినుహితే, తిభవాహ్మరయధామా
 కర్క-సేవిత తిరిపుకొండయనువా దితకంగి ముదిధంగిరినామా
 మర్క-టపతీశిసూనమానివాదయేశిసిగముత్తతిమహేశజయరామా.

గద్య:— ఇది శ్రీగామానుకంపాకటాక్షిల్పకవి తాథా రేయ
 కాండిన్నిగోత్రవిప్రి ముత్యవగైయః
 పారానాగరాకాసుధానిలయ కామేశ్వ
 రాంబాహువ్యనారాయణార్యతనయ
 విబుధవిధయ శ్రీసుబ్బరాయ
 ప్రణీతింజైన నిశ్చేయ
 సాంసరికావ్య ముండితి
 పంచమాశ్వాసము
 సంపూర్ణము.

— ❦ —

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1	3	సకతాప	సకా 'ప'
3	5	మిథజగత్పరితోషతంబు	మిథజగత్పరితోషదంబు
3	6	శాపనిష్పత్పతిపాది	చాగ మశ్చీర్ష నిబోధి
3	15	యడియాప	యడియాస
8	5	నఘపౌంత	ఘనఘ గాఘనముపౌంత
9	15	కోశలక్	కోసలన్
9	24	మంతుక్	మఱుతుక్
10	2	కళక్	కళల్
10	22	దిట్టమౌయూ	దిటమానీ
13	11	ధారిణీతలికిక్	ధారిణీస్థలికిక్
14	7	నీరదు	నీరద
14	10	ఖిజ్యోతనా	ఖిద్యోతనా
16	4	గొసి	గొన
16	14	కోమలత	కోమలతర
17	14	ప్రత్తాదుల	పుత్తాదుల
18	6	కాంచు	కొంచు
18	14	స్త్రీ	నీస్త్రీ
20	3	దుతులిత	దతులిత
22	4	నిశ్చేష్టులై	నిశ్చేష్టులై
22	5	దదృషి	నాఱుషి
23	23	నెటిగు	నెఱుగు
23	22	నిజేసు	నిజేసు
24	7	దద్నంగాన	దత్నంగాన
24	16	లేము	లేదు
25	4	గూర్చునక్	గూర్చున్
27	8	నెన్వాకిక్	నెన్వానికిన్
27	18	తతాత్మజుడు	దదాత్మజుడు
28	17	డద్ది	డద్ది
32	19	దన	గల

34	7	దరింపన్	తరింపన్
34	10	నట్టు	నట్టి
34	25	దృష్టు	దృష్ట
35	20	పూర్ణుడై	పూర్ణుడై
35	24	నండన్	నండన్
36	1	గణ్యత	గణ్యత
,,	6	హనకీడ	హననకీడ
,,	18	మెట్టిపట	నెట్టెదుట
,,	19	బెసంగ	బెసంగ
37	15	కతల్	కడల్
,,	13	నత్వత్సాహి	నత్వత్సాహి
,,	15	జంతాందుక్తున్	జందుక్తున్
38	6	తుండగా	తుండుగా
,,	9	మేలన్నామక	మేలన్నాయక
38	15	జేయ	జేయపు
,,	16	చలిమయ	చలితుఁజేయపు
,,	25	దశత	వశత
,,	28	కన్నడనంబరవీధి	కానగనయ్యెనుమింట
39	1	వర్తనముల	వర్తనముమూల
,,	24	రఘుద్వంశ	రఘూద్వంశ
,,	28	స్పష్ట	స్పష్ట
41	9	చత్తుడు	చరిత్తుడు
41	22	న్నన్నర	నన్నర
42	2	నచ్చెనటు	నచ్చినటు
42	3	యాత్మకైక	యాత్మకైక
42	20	వ్యాదిగ	వారిన
43	3	బట్కి	బల్క
43	1	తదపులనుండి	తదపులనుండి
43	4	వ్యాధాళి	వ్యధాళి
43	4	వ్యర్థమగు	వ్యర్థమగు
44	8	ముహృదయ	మునిహృదయ
44	10	నిశ్చేయసగన్	నిశ్చేయసగన్

45	1	యాజ్ఞ	యాజ్ఞ
45	1	నత్కంతమున్	నత్కంతమున్
45	3	ధన్వత్యము	ధన్వత్యము
45	4	స్మధుండు	వాధుండ
46	1	సీరియుశౌరి	శౌరియుసీరి
45	22	మగ్గునొనర్చి	మగ్గునొనర్చి
47	22	రాజ్యామాత్య	రాజ్యామాత్య
48	11	శిద్ధుండా	సిద్ధుండా
49	5	దత్ప్రజాని	దత్ప్రజా
49	11	యచ్చటన్	యచ్చటన్
50	7	నిమేషంబటి	నిమేషంబటి
53	1	బాలికలొట	బాలికలొట
53	25	కిక్కయి	కిక్కయి
53	27	మండితుండుగు	మండితుండునగు
54	10	ఊక్కుడు	ఊక్కుండు
57	4	వచించిరెంత	వచించెనెంత
58	3	నాటిఁగోలె	నాటిఁగోలె
60	3	బంపెనెతింపగ	బంపితినుంపగ
62	24	కెల్లారన్ గడున్	మర్త్యానీకముల్
64	2	నిల్పుచు	నిల్పుచు
64	3	దుస్సాధ	దుస్సాధ
67	13	నిక	నిజ
67	17	సమర్పం	సమర్పం
67	28	రెల్లారలున్	తయ్యెల్లరున్
68	12	జేదతతిన్	భేదతతిన్
69	5	సుసిక్షి	సుశిక్షి
70	21	పయనంబుల	గమనంబుల
71	5	కూర	కూర
71	21	కాపెన్	కాకపెన్
72	9	నెన్నే	నెన్నే
72	16	రెల్లారటన్	రందెల్లరున్

